

PUBLISKAIS PĀRSKATS PAR AUGSTĀKĀS TIESAS DARBU 2019.GADĀ

Saturs

Ievads	32
Ivars Bičkovičs: Augstākajā tiesā izskatīts vairāk lietu, mazinājies lietu uzkrājums	32
AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS PAMATS, STRUKTŪRA, FUNKCIJAS.....	33
AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS STRATĒGIJA.....	34
Institūcijas, kuru darbību nodrošina Augstākā tiesa	34
AUGSTĀKĀS TIESAS VADĪBA	34
PLĒNUMS.....	35
AUGSTĀKĀS TIESAS SENATORI	35
Senatoru sastāva izmaiņas 2019.gadā	36
Augstākās tiesas senatori pašpārvaldes institūcijās	36
Senatoru papildu pienākumi	36
STRUKTŪRVIENĪBU DARBĪBAS PĀRSKATS	37
Civillietu departaments	39
Krimināllietu departaments.....	41
Administratīvo lietu departaments	43
Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa	47
Administrācija	49
DISCIPLINĀRTIESA	53

Augstākās tiesas plēnums 2020.gada 17.februārī

Augstākās tiesas gada pārskata plēnums notika 17.februārī. Pārskatu par aizvadīto gadu sniedza struktūrvienību vadītāji – Civillietu departamenta priekšsēdētājs Aigars Strupišs, Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs Pēteris Dzalbe, Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja Veronika Krūmiņa, Administrācijas vadītāja Sandra Lapiņa, Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas vadītāja Anita Zikmane, kā arī Disciplinārtiesas priekšsēdētāja Ināra Garda.

Publiskajā pārskatā apkopota informācija no Augstākās tiesas priekšsēdētāja un struktūrvienību vadītāju ziņojumiem plēnumā, statistikas dati un cita Augstākās tiesas informācija.

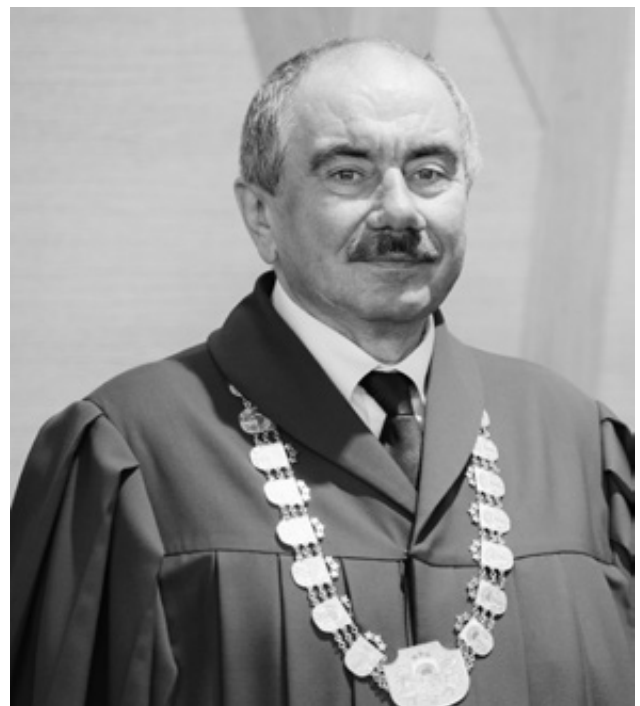
Plašu informāciju par Augstākās tiesas darbu var atrast mājaslapā www.at.gov.lv

AUGSTĀKAJĀ TIESĀ IZSKATĪTS VAIRĀK LIETU, MAZINĀJIES LIETU UZKRĀJUMS

Ivars BIČKOVIČS,
Augstākās tiesas priekšsēdētājs

2019.gadā Augstākajai tiesai bijusi pozitīva dinamika visos galvenajos rādītājos – saņemto lietu skaits samazinājies par 5%, izskatīto lietu skaits palielinājies par 5%, lietu uzkrājums samazinājies par 9%. Īpaši atzīmējams Administratīvo lietu departamenta lietu izskatīšanas tempu „izrāviens” – izskatīts par 25% lietu vairāk nekā iepriekšējā gadā. Šādas dinamikas uzturēšanai un lietu izskatīšanas termiņu samazināšanai jābūt arī Senāta 2020.gada darba prioritātei.

Samazinās arī senatoru slodze – ja pirms pāris gadiem tā bija vairāk par 100 lietām gadā, tad pagājušajā gadā vidēji viens senators Civillietu departamentā izskatījis 81 lietu, Administratīvo lietu departamentā – 86 lietas,

Krimināllietu departamentā – 98 lietas. Optimālā slodze tiesnesim kasācijas instancē būtu ne vairāk kā 75 lietas gadā.

Senāta departamentu priekšsēdētāji plēnumā uzmanību vērta uz zemāko instanču nepietiekamu darba kvalitāti – augsts ir to spriedumu procents, kuri atcelti procesuālu trūkumu dēļ, it īpaši nekvalitatīvas pierādījumu vērtēšanas dēļ. Iemesls tam varētu būt tiesnešu slodze vai nepietiekama kvalifikācija. Senāts šo situāciju varētu mainīt, piedaloties zemāku instanču tiesnešu profesionālo iemaņu pilnveidošanā, lasot lekcijas Tiesnešu mācību centrā un organizējot seminārus Augstākajā tiesā vai izbraucot uz apgabaltiesām. Kā arī izmantot likumā „Par tiesu varu” un Tiesnešu disciplinārās atbildības likumā paredzēto iespēju nosūtīt tiesnesi uz profesionālās darbības ārpuskārtas novērtēšanu.

Citas iespējas departamentu slodzes mazināšanai ir, piemēram, mazināt departamentu resursu patēriņu ar tiesu procesiem nesaistītu sūdzību izskatīšanā, atbrīvot Augstāko tiesu no kasācijas instancei neraksturīgas funkcijas – speciālo darbību akceptēšanas, kā arī

nodrošināt Augstākās tiesas darbiniekiem kasācijas instances nozīmei atbilstošu atalgojumu. Atbalsta personāla skaita palielināšana būtu iespējama, ja tam budžetā būtu paredzēts papildu finansējums.

Atzīstama aizvadītajā gadā bijusi Augstākās tiesas komunikācija ar sabiedrību – gan informācija par Senātā izskatītajām lietām, gan par tradīciju kļuvuši pasākumi – Pirmkursnieku dienas studentiem un Mediju diena, gan pagājušā gada jauninājums – piedalīšanās sarunu festivālā LAMPA, kā arī Uzņēmēju aptauja par Augstākās tiesas darbu. Tas dod pozitīvu pienesumu ne tikai Augstākajai tiesai, bet visai tiesu sistēmai kopumā.

Nākamais Augstākajai tiesai būs pārmaiņu gads. Vairāki senatori dosies pensijā, līdz ar to būs senatoru sastāva izmaiņas. Arī pie Augstākās tiesas priekšsēdētāja kabineta durvīm 16.jūnijā būs cits uzraksts, jo beidzas mans pilnvaru termiņš šajā amatā. Augstākās tiesas tiesnešiem jāizdara izvēle, ko virzīt par nākamo tiesas priekšsēdētāju. Kaut gan galavārdu sacis Saeima, kandidātu izvirzīšana ir Augstākās tiesas tiesnešu uzdevums.

AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS PAMATS, FUNKCIJAS, STRUKTŪRA

Latvijas trīspakāpju tiesu sistēmā Augstākā tiesa ir augstākās instances tiesa, kas izskata lietas kasācijas kārtībā.

Augstākās tiesas darbības pamats ir noteikts Latvijas Republikas Satversmē. Augstākās tiesas izveidošanu, struktūru un kompetenci nosaka likums „Par tiesu varu”. Procesuālie likumi – Civilprocesa likums, Kriminālprocesa likums un Administratīvā procesa likums – nosaka lietu izskatīšanas procesu kasācijas kārtībā.

Likumos noteiktās Augstākās tiesas funkcijas:

- tiesas spriešana kasācijas instancē;
- vienotas tiesu prakses veidošana un juridiskās domas attīstība;
- lietu izskatīšana Disciplinārtiesā;

- sevišķā veidā veicamo operatīvo pasākumu un kredītiestāžu rīcībā esošo ziņu pieprasījumu akceptēšana.

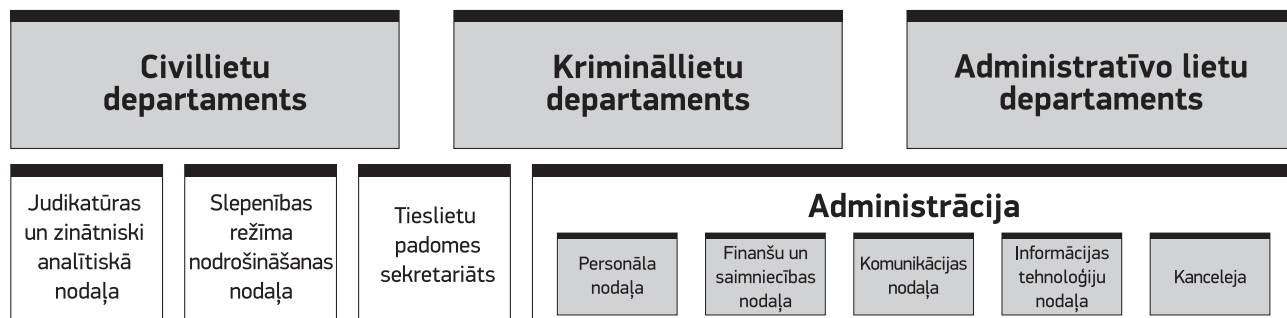
Augstākās tiesas struktūru veido:

- trīs departamenti, kuros kasācijas kārtībā izskata civillietas, krimināllietas un administratīvās lietas;
- Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa, kas apkopo un pēta tiesu praksi;
- Administrācija, kas nodrošina Augstākās tiesas darbību;
- Slepības režīma nodrošināšanas nodaļa;
- Tieslietu padomes sekretariāts, kas nodrošina Tieslietu padomes darbību.

● AUGSTĀKĀS TIESAS STRUKTŪRA

AUGSTĀKĀ TIESA SENĀTS

PRIEKŠSĒDĒTĀJS

AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS STRATĒGIJA

Stratēģijā 2017.–2019.gadam noteiktas divas prioritāras darbības jomas:

- efektīva un kvalitatīva tiesas spriešana;
- Augstākās tiesas autoritātes stiprināšana.

Katrai no šīm jomām izvirzīti mērķi un uzdevumi to sasniegšanai.

Efektīva un kvalitatīva tiesas spriešana: tiesas spriešana augstā kvalitātē; pamattiesību ievērošana tiesas spriešanā; tiesu prakses apkopošana un pieejamība; tiesnešu un darbinieku tālākizglītība; cilvēkresursu vadības sistēmas attīstība; informācijas tehnoloģiju attīstība; ātrāka un efektīvāka elektronisko dokumentu aprīte.

Augstākās tiesas autoritātes stiprināšana: kasācijas instances lomas stiprināšana; atklātības nodrošināšana tiesas darbā; sabiedrības tiesiskā izglītošana; Augstākās tiesas vēstures izpēte un saglabāšana.

Augstākā tiesa 2019.gadā darbu organizējusi atbilstoši tai likumos noteiktajai kompetencei un tiesas darbības stratēģijai.

Jauna stratēģija nākamajam periodam netika izstrādāta, līdz 2020.gada beigām pagarināts esošās stratēģijas termiņš.

Institūcijas, kuru darbību nodrošina Augstākā tiesa

Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu” 89.7 pantu Augstākās tiesas priekšsēdētājs vada **Tieslietu padomes** darbu. Tieslietu padomes darbu nodrošina Tieslietu padomes sekretariāts, kas ir Augstākās tiesas struktūrvienība.

Tieslietu padome ir tiesu varas koleģiāla institūcija, kas piedalās tiesu sistēmas politikas un stratēģijas izstrādē, kā arī tiesu sistēmas darba organizācijas pilnveidošanā.

2019.gadā notikušas 24 Tieslietu padomes sēdes (no tām 13 rakstveida procesā), pieņemti 128 lēmumi. Tieslietu padome arī sasauca Latvijas tiesnešu konferenci un nosaka tās darba kārtību. 2019.gadā notika viena klātienē konference un divas neklātienē konferences, kurās vēlēti tiesnešu pašpārvaldes institūciju locekļi.

Tiesnešu klātienē konferences viena daļa bija organizēta pa tiesību nozarēm, šīs daļas saturu nodrošināja Senāta departamenti.

Augstākā tiesa nodrošina **Disciplinārtiesas** darbu. Disciplinārtiesā Augstākajā tiesā tiek sasaukta pārsūdzēto Tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumu, Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas negatīvo atzinumu un ģenerālprokurora lēmumu par disciplinārsodu piemērošanu tiesiskuma izvērtēšanai. Disciplinārtiesā var pārsūdzēt arī Tieslietu padomes lēmumus par tiesisko attiecību nodibināšanu, grozīšanu un izbeigšanu. Disciplinārtiesas sastāvā ir seši departamentu senatori. 2019.gadā Disciplinārtiesā izskatīja sešas lietas.

AUGSTĀKĀS TIESAS VADĪBA

Augstākās tiesas vadība 2019.gadā: (no kreisās) Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs Pēteris Dzalbe, Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja Veronika Krūmiņa, Augstākās tiesas priekšsēdētājs Ivars Bičkovičs, Civillietu departamenta priekšsēdētājs Aigars Strupiņš

Augstākās tiesas priekšsēdētājs

Augstākās tiesas darbu vada priekšsēdētājs, kuru no tiesnešu vidus amatā pēc plēnuma ieteikuma apstiprinājusi Saeima. Augstākās tiesas priekšsēdētāju apstiprina uz 5 gadiem, viena persona amatā var būt ne ilgāk kā divus termiņus. 2015.gada 28.maijā Saeima par Augstākās tiesas priekšsēdētāju uz otru termiņu apstiprināja Ivaru Bičkoviču.

Augstākās tiesas priekšsēdētāja kompetence noteikta likuma „Par tiesu varu” 50. un 50.¹ pantā. Augstākās tiesas priekšsēdētājs ir arī Tieslietu padomes priekšsēdētājs.

Arī citos speciālajos likumos noteiktas Augstākās tiesas priekšsēdētāja kā tiesu sistēmas augstākās amatpersonas funkcijas, piemēram, pieņemt advokātu, notāru un tiesu izpildītāju zvērestu, viņiem stājoties amatā. 2019.gadā Augstākās tiesas priekšsēdētājs pieņēma 18 zvērinātu advokātu un 2 notāru zvērestu.

Augstākās tiesas priekšsēdētājam nav vietnieku, pagaidu prombūtnes laikā priekšsēdētāju pēc viņa rīkojuma aizstāj viens no departamentu priekšsēdētājiem.

Departamentu priekšsēdētāji

Senāta departamentu darbu vada priekšsēdētāji, kurus uz piecu gadu termiņu ievēl Augstākās tiesas plēnums.

2019.gadā Civillietu departamenta priekšsēdētājs bija Aigars Strupišs, Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs Pēteris Dzalbe, Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja Veronika Krūmiņa.

Administrācija

Administratīvo darbu Augstākajā tiesā veic Administrācija. Tā ir Augstākās tiesas struktūrvienība, kuras mērķis ir radīt priekšnoteikumus tiesas saskaņotai un optimālai darbībai, lai nodrošinātu likumā „Par tiesu varu” noteikto Augstākās tiesas uzdevumu izpildi.

Administrācija darbojas tiešā Augstākās tiesas priekšsēdētāja pakļautībā, tās darbu vada Administrācijas vadītājs, kuru ieceļ priekšsēdētājs. Augstākās tiesas Administrācijas vadītāja ir Sandra Lapiņa.

AUGSTĀKĀS TIESAS PLĒNUMS

Centrālās vēlēšanu komisijas locekle Marika Senkāne

Likumā „Par tiesu varu” noteikto un citu aktuālu jautājumu izlemšanai tiek sasaukts Augstākās tiesas plēnums jeb visu tiesnešu kopsapulce. 2019.gadā notika trīs plēnuma sēdes.

22.februārī plēnums izvērtēja iepriekšējā gada Augstākās tiesas darbības pārskatu.

8.aprīlī plēnums pat tiesnešu pārstāvi Centrālajā vēlēšanu komisijā ievēlēja Senāta

Civillietu departamenta senatori Mariku Senkāni.

18.oktobrī Augstākās tiesas plēnums uzklaušoja senatore Marikas Senkānes ziņojumu par ģenerālprokurora atlaišanas pamatu pārbaudi, uzklaušoja arī ģenerālprokuroru Ēriku Kalnmeieru un tieslietu ministru Jāni Bordānu un atzina, ka ģenerālprokurora atlaišanai nav pamata.

Lēmumu veikt pārbaudi, vai ir pamats ģenerālprokurora atlaišanai no amata, Augstākās tiesas priekšsēdētājs pieņēma, pamatojoties uz Prokuratūras likuma 41.³ panta otro daļu, pēc 39 Saeimas deputātu pieprasījuma. Deputāti bija norādījuši divus no Prokuratūras likumā paredzētajiem ģenerālprokurora atlaišanas pamatiem – ģenerālprokurora neatbilstību nevainojamas reputācijas prasībām un tišu likumpārkāpumu vai nolaidību, pildot dienesta pienākumus, kā rezultātā iestājušās būtiskas kaitīgas sekas. Senatore Marika Senkāne, kura bija pilnvarota veikt pārbaudi par deputātu pieprasījumā norādītajiem faktiem, savā ziņojumā konstatēja, ka tajā norādītie pārkāpuma fakti pārbaudes gaitā nav guvuši apstiprinājumu.

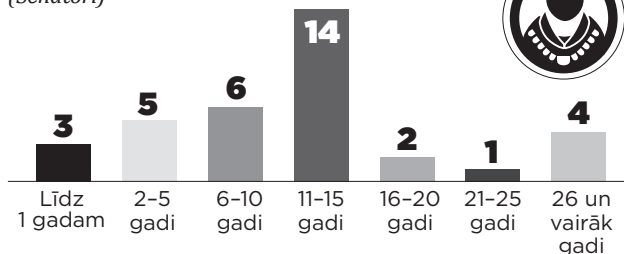
AUGSTĀKĀS TIESAS SENATORI

Augstākās tiesas pamatfunkciju – profesionālu un taisnīgu tiesas spriešanu, izskatot konkrētas civillietas, krimināllietas un administratīvās lietas augstākajā instancē, nodrošina Augstākās tiesas senatori, kas ir neatkarīgi un pakļauti vienīgi likumam.

Augstākās tiesas senatoru kopskaitu nosaka Saeima pēc Tieslietu padomes priekšlikuma. Senatoru skaitu departamentos nosaka Tieslietu padome. Saeimas apstiprinātais tiesnešu skaits Augstākajā tiesā no 2017.gada 1.janvāra ir 36. 2019.gada sākumā Administratīvo lietu departamentā bija 10 senatori, Civillietu departamentā 17 senatori, Krimināllietu departamentā 8 senatori. Ņemot vērā senatoru sastāva izmaiņas un lietu uzkrājumu departamentos, Tieslietu padome pēc Augstākās tiesas priekšlikuma vairākkārt mainīja senatoru skaitu departamentos. Gada beigās Administratīvo lietu departamentā bija 11 senatori, Civillietu departamentā 16 senatori, Krimināllietu departamentā 8 senatori.

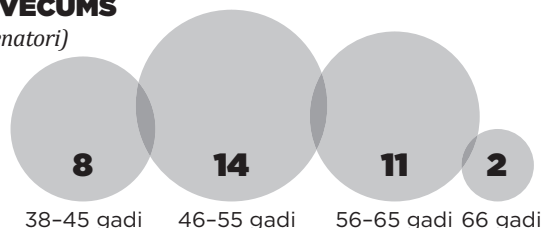
● NOSTRĀDĀTO GADU SKAITS

(Senatori)

● VECUMS

(Senatori)

Senatoru sastāva izmaiņas 2019.gadā

Trīs senatori devās pensijā – 30.aprīlī Senāta Civillietu departamenta senators Valerijans Jonikāns, 9.septembrī Senāta Kriminālietu departamenta senatori Anita Nusberga un Voldemārs Čiževskis.

27.oktobrī veselības stāvokļa dēļ Saeima no tiesneša amata atbrīvoja Senāta Civillietu departamenta senatori Andu Vītolu.

Aivars Uminkis

Tika izsludināts konkurss uz Senāta Kriminālietu departamenta senatora amata vietu. 1.jūlijā ar Tieslietu padomes lēmumu Kriminālietu departamentā tika pārcelts Rīgas apgabaltiesas tiesnesis Aivars Uminkis.

Divi apgabaltiesu tiesneši pildīja Augstākās tiesas tiesnešu pienākumus uz senatoru ilgstošas prombūtnes laiku – Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis Valters

Poķis no 7.janvāra līdz 30.decembrim Senāta Administratīvo lietu departamenta senatora amata pienākumus, bet Rīgas apgabaltiesas tiesnese Dzintra Balta no 1.aprīļa Senāta Civillietu departamenta senatora amata pienākumus.

Lai sekmētu lietu uzkrājuma straujāku samazināšanos Senāta Administratīvo lietu departamentā, Civillietu departamenta senators Normunds Salenieks no 4.februāra līdz 26.augustam pārcelts uz Senāta Administratīvo lietu departamentu. 11.septembrī pēc divarpus gadu prombūtnes Augstākajā tiesā atgriezās Senāta Administratīvo lietu departamenta senatore Jautrīte Briede. Viņa pildīja ilglaicīgā eksperta pienākumus Eiropas Savienības finansētajā Twining projektā Ukrainas Augstākajā tiesā.

Augstākās tiesas senatori pašpārvaldes institūcijās

Tieslietu padome – Augstākās tiesas priekšsēdētājs Ivars Bičkovičs (Tieslietu padomes priekšsēdētājs), Civillietu departamenta priekšsēdētājs Aigars Strupišs, Civillietu departamenta tiesneša p.i. Dzintra Balta (kā apgabaltiesu pārstāve)

Tiesnešu disciplinārkolēģija – Kriminālietu departamenta priekšsēdētājs Pēteris Dzalbe (disciplinārkolēģijas priekšsēdētājs, līdz 5.novembrim), Civillietu departamenta senatore Inta Lauka (līdz 5.novembrim), Civillietu departamenta senators Valerijans Maksimovs (disciplinārkolēģijas priekšsēdētājs), Kriminālietu departamenta senators Pēteris Opincāns, Administratīvo lietu departamenta senatore Līvija Slica.

Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija – Administratīvo lietu departamenta senatore Rudīte Vīduša, Civillietu departamenta senators Aivars Keišs, Kriminālietu departamenta senators Artūrs Freibergs.

Tiesnešu ētikas komisija – Administratīvo lietu departamenta senatore Dzintra Amerika (komisijas priekšsēdētāja), Civillietu departamenta senators Normunds Salenieks.

Senatoru papildu pienākumi

Papildus tiešajam darbam lietu izskatīšanā un tiesnešu pašpārvaldē senatori veic arī citus pienākumus.

- Tiesnešu pārstāvis Centrālajā vēlēšanu komisijā līdz 8.aprīlim Senāta Kriminālietu departamenta priekšsēdētājs Pēteris Dzalbe, no 8.aprīļa Civillietu departamenta senatore Marika Senkāne.
- Dzintra Balta, Valerijans Jonikāns, Anita Kovaļevska, Veronika Krūmiņa, Zane Pētersone, Marika Senkāne, Aigars Strupišs, Ieva Višķere, Mārīte Zāgere 2019.gadā bija lektori Latvijas Tiesnešu mācību centrā, Veronika Krūmiņa un Ieva Višķere darbojās arī Mācību programmu izstrādes darba grupā. Veronika Krūmiņa un Ieva Višķere lasīja lekcijas Valsts administrācijas skolā, Jautrīte Briede Bāriņtiesu locekļiem, Anita Kovaļevska Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.
- Aigars Strupišs darbojas Uzņēmumu reģistra konsultatīvajā padomē.
- Anda Briede, Inguna Radzeviča un Veronika Krūmiņa ir zvērinātu advokātu eksaminācijas komisijas locekles, Zane Pētersone Mediatoru sertifikācijas un atestācijas komisijas locekle.
- Aigars Strupišs ir maksātspējas administratoru disciplinārās atbildības komisijas loceklis, Edīte Vernuša zvērinātu tiesu izpildītāju Disciplinārlietu komisijas locekle.
- Zane Pētersone ir Latvijas pārstāve *Eurojust* Apvienotajā uzraudzības iestādē, Eiropas tiesnešu asociācijā mediācijai (*GEMME*) un Latvijas pārstāve Eiropas preču zīmju tiesnešu tīklā (*CET-J*). Aija Branta – Latvijas pārstāve Tieslietu sistēmu efektivitātes komisijā (*CEPEJ*), Eiropas tiesnešu konsultatīvajā padomē (*CCJE*), Eiropas Komisijas tieslietu sistēmu kontaktpersona no Latvijas (*Scoreboard*). Dace Mita ir Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras valdes locekļa aizstājēja no Latvijas.
- Aija Branta piedalījās Tieslietu ministrijas izveidotajā Eiropas prokuratūras Eiropas prokurora amata pretendentu atklātā konkursa komisijā (*EPPO*).
- Dzintra Balta ir Rajonu (pilsētas) tiesas un apgabaltiesas priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka un tiesu nama priekšsēdētāja amata kandidātu vērtēšanas komisijas priekšsēdētāja; Aigars Strupišs un Dzintra Balta strādāja darba grupā, kas izstrādāja Rajonu (pilsētas) tiesas un apgabaltiesas tiesneša amata kandidātu atlases kārtību.
- Aigars Strupišs piedalījās Tieslietu ministrijas pastāvīgajā darba grupā Civilprocesa likuma grozījumu izstrādei, Zane Pētersone Intelektuālā īpašuma tiesību ekspertu darba grupā un Preču zīmju likuma izstrādes darba grupā.

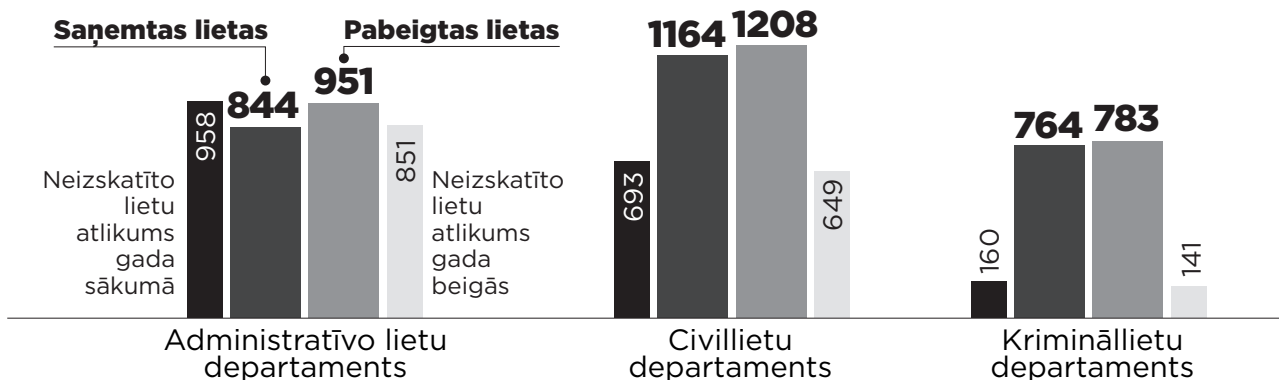
Jāpiezīmē, ka Augstāko tiesu likumprojektu darba grupās bieži pārstāv zinātniski analītiskie padomnieki. Arī lekcijas un seminārus aizvien vairāk vada Augstākās tiesas darbinieki. Latvijas Tiesnešu mācību centrā 2019.gadā lektori bija Senāta departamentu zinātniski analītiskie padomnieki un senatoru palīgi Jānis Baumanis, Nora Magone, Rihards Gulbis, Reinis Odiņš, Santa Savina, Maija Zalpētere, Dārta Ūdre, kā arī Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas vadītāja Anita Zikmane un padomnieki Reinis Markvarts un Aleksandrs Potaičuks.

SRUKTŪRVIENĪBU DARBĪBAS PĀRSKATS

● AUGSTĀKĀS TIESAS DEPARTAMENTOS KOPĀ SAŅEMTO, IZSKATĪTO UN ATLIKUMĀ ESOŠO LIETU SKAITS 2015.-2019.GADĀ

	2015	2016	2017	2018	2019
Saņemtas lietas	3408	3509	3158	2920	2772
Izskatītas lietas	3657	4108	3280	2817	2942
Atlikums	2448	1849	1708	1811	1641

● LIETU SKAITS SENĀTA DEPARTAMENTOS 2019.GADĀ

Saņemto lietu skaits CLD samazinājies par 14%

Izskatīto lietu skaits ALD palielinājies par 25%

Neizskatīto lietu atlikums ALD un KLD samazinājies par 12%

● LIETU IZSKATĪŠANAS KOEFICIENTS SENĀTĀ

(izskatīto lietu skaits pret saņemto lietu skaitu)

● LIETU ATLIKUMS PĒC TO SAŅEMŠANAS LAIKA SENĀTĀ

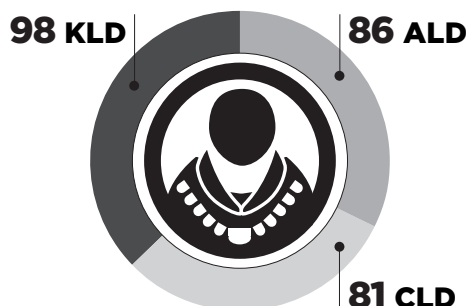
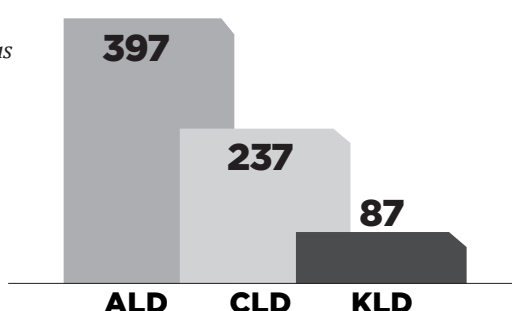
Administratīvo lietu departaments – 851 lieta: no tām 50% saņemtas 2019.gadā

Civillietu departaments – 649 lietas: no tām 84% saņemtas 2019.gadā

Krimināllietu departaments – 141 lieta: no tām 100% saņemtas 2019.gadā

● LIETU IZSKATĪŠANAS VIDĒJAIS ILGUMS UN TIESNEŠU SLODZE SENĀTĀ

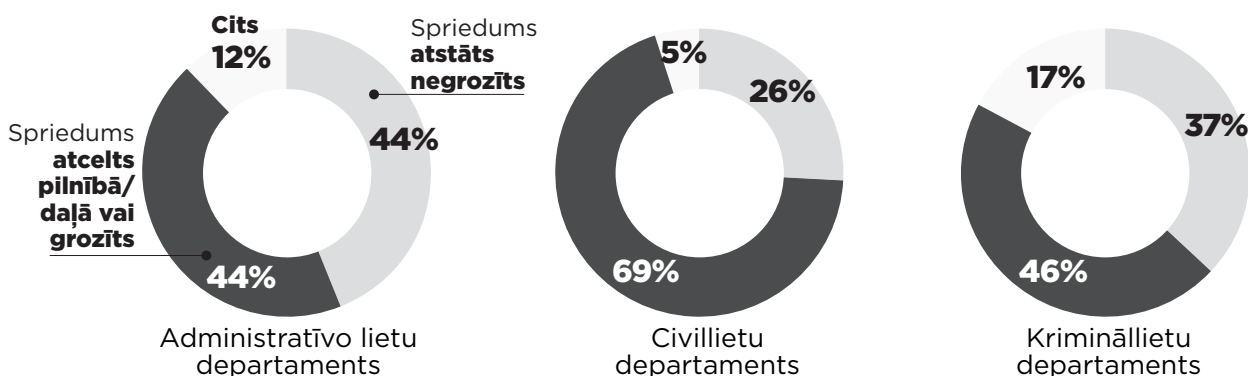
Lietu izskatīšanas ilgums (dienās)

● KASĀCIJAS KĀRTĪBĀ IZSKATĪTO LIETU REZULTĀTI

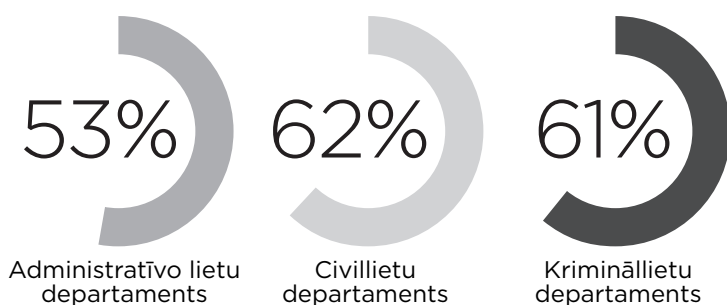
	Izskatīto lietu skaits	Atteikums ierosināt kasācijas tiesvedību	Spridums atstāts negrozīts	Spridums atcelts pilnībā/daļā vai grozīts	Cits
Administratīvo lietu departaments	697	372	144	144	37
Civillietu departaments	839	524	83	215	17
Krimināllietu departaments	702	430	101	126	45

● KASĀCIJAS KĀRTĪBĀ SKATĪTO LIETU REZULTĀTI

CLD atcelti vai grozīti 69% izskatīto spriedumu

● ATTEIKUMS IEROSINĀT KASĀCIJAS TIESVEDĪBU

CLD atteikumu skaits samazinājies par 7%

KLD atteikumu skaits palielinājies par 15%

● BIEŽĀKAIS ATTEIKUMU PAMATOJUMS

Administratīvo lietu departaments: 75% – izvērtējot kasācijas sūdzībā minētos argumentus, nerodas šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav nozīmes judikatūras veidošanā (APL 338.1p. 2.d.2.p.)

Civillietu departaments: 88% – izvērtējot kasācijas sūdzībā minētos argumentus, nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertais lietas iznākums ir nepareizs un izskatāmajai lietai ir būtiska nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā (CPL 464.1p.2.d.2.p.)

Krimināllietu departaments: 75% – kasācijas sūdzība vai protests neatbilst likuma prasībām vai tas iesniegts par tiesas nolēmumu, kas saskaņā ar likumu nav pārsūdzams (KPL 573.1 p.1.d.)

CIVILLIETU DEPARTAMENTS

Aigars STRUPIŠS, Civillietu departamenta priekšsēdētājs

Civillietu departamenta senatori 2019.gadā:

Intars BISTERS, Anda BRIEDE, Vanda CĪRULE, Anita ČERŅAVSKA, Ināra GARDA, Valerijans JONIKĀNS (līdz 30.aprīlim), Aivars KEIŠS, Ļubova KUŠNIRE, Inta LAUKA, Valerijans MAKSIMOVŠ, Zane PĒTERSONE, Normunds SALENIEKS (6 mēnešus pārcelts uz Administratīvo lietu departamentu), Marika SENKĀNE, Edīte VERNUŠA, Mārīte ZĀGERE.
Tiesneša pienākumu izpildītāja Dzintra BALTA (no 1.aprīļa).

LIETU IZSKATĪŠANA 2019.GADĀ

Civillietu departamenta lietvedībā 2019.gadā bija 1857 lietas, tai skaitā 2019.gadā saņemtās 1164 lietas plus atlikums no 2018.gada – 693 lietas.

2019.gadā saņemtas 1164 lietas – par 172 lietām mazāk nekā 2018.gadā. Jau vairākus gadus vērojama stabila tendence samazināties saņemto lietu skaitam.

2019.gadā izskatītas 1208 lietas. No tām kasācijas tiesvedībā izskatītas 839 lietas, blakus sūdzības tiesvedībā 343 lietas un protestu kārtībā 27 lietas.

Izskatītas 98 piekritības noteikšanas lietas, kas salīdzinājumā ar 2018.gadu ir par 36 lietām vairāk. 2018.gadā bija 62 piekritības noteikšanas lietas.

Salīdzinājumā ar 2018.gadu, kad tika pabeigtas 1388 lietas, 2019.gadā pabeigto lietu skaits samazinājies par 180 lietām. Samazinājies izskatīto lietu skaits kasācijas tiesvedībā un blakus sūdzības tiesvedībā izskatīto lietu skaits – par 186 lietām un blakus sūdzību tiesvedībā par 1 lietu. Savukārt protestu kārtībā izskatīto lietu skaits ir palielinājies par 9 lietām.

Civillietu departamentam lietu izskatīšanas koeficients joprojām ir pozitīvs – neizskatīto lietu atlikums samazinās. Ja 2019.gada 1.janvārī neizskatīto lietu atlikums bija 693 lietas, tad 2020.gada 1.janvārī 649 lietas.

Lietu izskatīšanas vidējais ilgums Civillietu departamentā 2019.gadā ir 237 dienas.

Izskatīto lietu skaita samazināšanās ir saistāma galvenokārt ar senatoru skaita samazināšanos departamentā. Viens senators, kurš līdz tam skaitliski izskatīja visvairāk lietu, devās pensijā, un šī senatora vakance tika nodota Krimināllietu departamentam. Viena vakance senatores ilgstošas prombūtnes dēļ tika aizpildīta ar pagaidu aizvietošanu no apgabaltiesas tiesnešu vidus, kas arī sākotnēji nedaudz palēnināja lietu izskatīšanas gaitu. Vēl viena senatora vakance uz sešiem mēnešiem bija pārceļta Administratīvo lietu departamentam ar mērķi samazināt Administratīvo lietu departamenta lietu uzkrājumu. Līdz ar to reāli Civillietu departamentā pagājušajā gadā bija 15,5 senatora slodzes.

Neraugoties uz visu to, Civillietu departaments ir paveicis nozīmīgu darbu lietu atlikuma samazināšanā. Lietu vidējais izskatīšanas ilgums ir 8 mēneši, kas ir izcils rādītājs kasācijas instances tiesai. Pārskata periodā, nošķirot sastāvus, kuri skatīja lietas tikai rīcības sēdēs, un sastāvus, kuri skatīja lietas rakstveidā, akcents tika likts uz jau ierosināto lietu izskatīšanu. Rezultātā tika

izskatītas lielākā daļa iepriekšējos gados ierosināto lietu. Tā rezultātā pirmo reizi Civillietu departamenta vēsturē, dalot lietas pagājušā gada decembrī, tika iztukšoti visi lietu skapji, nododot gan tikko saņemtās, gan ierosinātās lietas izskatīšanai referentiem. Līdz ar to Civillietu departaments ir pietuvojies kvalitatīvi jaunai pakāpei kasācijas tiesvedības attīstībā civilprocesā. Pakāpeniski, apmēram pusgada laikā, ja nemainās būtiski apstākļi, ne vien departamentā saņemtās lietas varēs tikt skatītas rīcības sēdē 3–4 mēnešu laikā no saņemšanas dienas, bet arī ierosinātās lietas varēs tikt skatītas praktiski uzreiz pēc ierosināšanas. Ar to tiks sasniegti divi kasācijas tiesvedībai būtiski mērķi.

Pirmkārt, tas vēl vairāk uzlabos Civillietu departamenta efektivitāti, jo lietas vairs nebūs jāsaģatavo izskatīšanai divreiz, kā tas ir bijis līdz šim – vienreiz uz rīcības sēdi un pēc gada-pusotra otrreiz – uz izskatīšanu. Tas nozīmē būtisku laika un darbinieku resursu ietaupījumu.

Otrkārt, tas ļaus Civillietu departamentam strādāt ar patiesi aktuālajiem tiesību jautājumiem, nevis, kā tas bija agrāk, kad šie jautājumi tika skatīti ar 5–6 un vairāk gadu nobīdi. Tas ļaus operatīvi reaģēt uz tiesvedības problēmām zemākās instancēs, tādējādi pozitīvi ietekmējot tiesu sistēmas darbu kopumā.

Pārskata periodā īpaša uzmanība bija pievērsta visai tiesu sistēmai aktuālajiem tiesību jautājumiem, kuri saistīti ar dzīvojamo māju pārvaldīšanu un zemes piespiedu nomu. Vairākas šādas lietas tika skatītas paplašinātā sastāvā. Šo kategoriju lietas lielā skaitā tiek skatītas visu instanču tiesās, tāpēc attiecīgajiem spriedumiem būtu jāsekmē šo lietu iztiesāšanas ātrumu un viendabīgu tiesu praksi.

Paplašinātā sastāvā tika pielikts punkts arī ilgstoši problēmas radījušai lietu kategorijai par padomju laikā celto kooperatīvo garāžu piederību. Kopš šī sprieduma lietā SKC-55/2019 vairāk nekā 100 lietas tiek skatītas uz vienotas metodoloģijas bāzes.

SENATORU SLODZE

2019.gadā viens Civillietu departamenta senators vidēji izskatījis 81 lietu (2018.gadā – 84).

Saņemtās lietas kļūst sarežģītākas, ko cita starpā apliecina tas, ka no izskatīšanai paplašinātā sastāvā nodotajām 10 lietām izskatītas 7 lietas. 2018.gadā paplašinātā sastāvā izskatītas 6 lietas.

Civillietu departamentā 2019.gadā sākotnēji bija 17 senatori. Pensionējoties senatoram Jonikānam,

atbrīvojušies vakance tika nodota Kriminālietu departamentam. Viena senatora vieta tika uz sešiem mēnešiem nodota Administratīvo lietu departamentam. Kopš 1.aprīļa senatoru pagaidu prombūtnes laikā senatora pienākumus pilda Rīgas apgabaltiesas tiesnese Dzintra Balta.

Civillietu departamenta senatori ir iesaistīti dažādās pašpārvaldes institūcijās, lekciju lasīšanā, darba grupās, kā arī dažādās institūcijās, kurās pārstāvība noteikta likumā. Kopumā pašpārvaldēs un ar likumu noteiktajās komisijās darbojas 11 departamenta senatori.

Civillietu departamentā ir 19 senatoru palīgi, divi zinātniski analītiskie padomnieki un konsultante.

LIETU IZSKATĪŠANAS REZULTĀTI

2019.gadā atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību 63% no saņemtajām kasācijas sūdzībām (2018.gadā – 69%). Blakus sūdzībām atteikumi 85% no saņemtajām blakus sūdzībām.

Izskatot lietas sakarā ar blakus sūdzībām, 5 gadījumos lēmums atstāts negrozīts, 43 gadījumos lēmums atcelts vai grozīts.

No ierosinātajām lietām, skatot tās kasācijas kārtībā, 83 lietās no 298 (27,90%) pārsūdzētie spriedumi atstāti negrozīti (2018.gadā – 26%).

PROBLĒMAS

Sūdzības. Civillietu departamentā 2019.gadā ir izskatītas 110 sūdzības un iesniegumi, kuri iesniegti ārpus civilprocesa (sūdzības par tiesu darbu, lietu iznākumiem, tiesnešiem u.tml.). No tām tikai viena sūdzība atzīta par pamatotu, par ko ir ierosināta disciplinārlieta par nepamatoti formālu pieeju lietas ierosināšanā, kā rezultātā tika būtiski skartas pieteikuma iesniedzēja tiesības. Tiesnešu disciplinārkolēģija uzlika tiesnesim disciplinārsodu, šis lēmums ir pārsūdzēts, un sūdzība tiks skatīta Disciplinārtiesā.

Pārējās sūdzības lielākoties vai nu satur lūgumus vēlreiz pārskatīt lietu, kas saskaņā ar likumu nav pieļaujams, vai arī satur sūdzības par tiesnešu rīcību, nenorādot nevienu pārkāpumu, kas varētu būt par pamatu disciplinārbildībai. Daudzas sūdzības regulāri (pat līdz 15 reizēm gadā) iesniedz vienas un tās pašas personas, kuras nevar samierināties ar kādreiz zaudētu lietu tiesā.

Līdz ar to sūdzību izskatīšanai patērēto resursu izmantošanas lietderības koeficients joprojām ir tradicionāli zems (0,90%).

Spriedumu kvalitāte. Joprojām saglabājas augsts to spriedumu procents, kuri atcelti procesuālu trūkumu dēļ, it īpaši nekvalitatīvas pierādījumu vērtēšanas dēļ.

Kā īpaši sliktu piemēru var minēt lietu, kura pagājušajā gadā nonākusi Senātā trešo reizi, katru reizi pieļaujot pierādījumu selektīvu vērtēšanu, uz ko tajā pašā lietā Senāts jau divreiz ir norādījis. Šī situācija nav normāla, tiek izskatīta iespēja rosināt disciplinārlietu pret attiecīgā sastāva apgabaltiesas tiesnešiem, lai pārbaudītu, vai cēlonis ir tišs likuma pārkāpums, ignorējot Senāta norādes konkrētā lietā, vai arī kvalifikācijas trūkums, kas ļaus nosūtīt attiecīgos tiesnešus uz ārpuskārtas kvalifikācijas pārbaudi.

Statistika rāda, ka starp apgabaltiesām ir lielas atšķirības pārsūdzēto spriedumu kvalitātē. Piemēram,

par pārsūdzētajiem Kurzemes apgabaltiesas spriedumiem kasācijas tiesvedība tiek rosināta 71,4% gadījumu (Latgales apgabaltiesai – tikai 38,6%), un tie tiek atcelti procentuāli divreiz biežāk (44,6% no ierosinātajām lietām) nekā Rīgas, Vidzemes un Zemgales apgabaltiesas spriedumi un 2,5 reizes biežāk nekā Latgales apgabaltiesas spriedumi. Līdzīga situācija ar Kurzemes apgabaltiesu ir arī blakus sūdzību lietās, vienīgi šeit labākie rādītāji ir Vidzemes apgabaltiesai.

2019.gadā sākām tiesvedības metodoloģijas jautājumu izpēti un attiecīga mācību semināra izstrādi. Šajā darbā iesaistīti Civillietu departamenta padomnieki. Pirmais seminārs pilotprojekta formātā pirmās un otrās instances tiesu tiesnešiem ir paredzēts šā gada jūnijā. Prognozējams, ka tas palīdzēs uzlabot zemāku instanču spriedumu kvalitāti.

Notiek arī Civillietu departamenta spriedumu kvalitātes jautājumu izpēte. Sākotnēji tika konstatēts, ka departamenta spriedumi mēdz būt nevajadzīgi gari, tajos tiek atspoguļota informācija, kurai nav nekādas nozīmes kasācijas tiesvedībā. Tas nevajadzīgi patērē resursus spriedumu rakstīšanai un padara tos grūtāk uztveramus apgabaltiesu tiesnešiem, kuriem attiecīgās civillietas jāsakata atkārtoti, un tas nevajadzīgi patērē arī apgabaltiesu resursus. Darbs pie Civillietu departamenta spriedumu formāta jautājumiem turpinās, ir pilotprojektu veidā strādāts pie atsevišķiem spriedumiem, un šie jautājumi tiks apspriesti departamenta sapulcē šā gada pavasarī.

Tas, ka diezgan būtiski palielinājies ierosināto lietu procents (no 31% uz 37%), var norādīt uz apgabaltiesu spriedumu kvalitātes pasliktināšanos. Vienlaikus jāatzīmē, ka nedaudz pieaudzis arī negrozīto spriedumu procents (no 26% līdz 28%), tomēr šis palielinājums neatsver iepriekšējā rādītāja pieaugumu.

Nepietiekama atbalsta personāla kvantitāte. Ar esošo palīgu un padomnieku korpusu ir iespējams praktiski nosegt tikai absolūti nepieciešamo kārtējā darba minimumu, bet departamenta stratēģiskajiem mērķiem (darbs ar apgabaltiesām, Civillietu departamenta kapacitātes uzlabošana) pietrūkst resursu un kapacitātes. Piemēram, minētā Civillietu departamenta spriedumu formāta un tiesvedības metodoloģijas jautājumu analīze varēja būt pabeigta jau iepriekšējā gadā, ja tam būtu adekvāti resursi. Padomnieku slodze darbā ar paplašināto sastāvu lietām un citām sarežģītām lietām, kā arī viņu dalība dažādās darba grupās neļāva minētos projektus pabeigt.

Divi zinātniskie padomnieki un 19 palīgi uz 16 senatoriem ir stipri par maz, lai Civillietu departaments varētu efektīvi izmantot savas iespējas tiesu sistēmas attīstīšanai. Minimālie nepieciešamie resursi būtu viens zinātniskais padomnieks uz 5 senatoriem un vismaz 1,5 palīga slodze uz katru senatora vietu. Optimāls risinājums būtu viena padomnieka vieta uz 3 senatoriem un 2 palīga vietas uz vienu senatoru.

KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTS

Pēteris DZALBE, Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs

Krimināllietu departamenta senatori 2019.gadā:

**Aija BRANTA, Voldemārs ČIŽEVSKIS (līdz 9.septembrim), Artūrs FREIBERGS,
Anita NUSBERGA (līdz 9.septembrim), Pēteris OPINCĀNS, Anita POĻAKOVA, Inguna RADZEVIČA,
Aivars UMINSKIS (no 1.jūlija)**

2018.gada nogale un 2019.gada pirmā puse aizritēja Eiropas Padomes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komitejas Moneyval 5.ziņojuma gaisotnē, kur neproporcionāli liela publiska uzmanība tika pievērsta tiesām.

2019.gada janvārī pēc valdības izveidošanas Senāta Krimināllietu departaments nosūtīja tieslietu ministram J.Bordānam priekšlikumu par praksē radušos jautājumu un neskaidrību risināšanas formu, proti, Tieslietu ministrija organizē ieinteresēto institūciju pārstāvju darba sapulces, lai panāktu vienotu viedokli par neskaidrajiem likumu izpratnes un piemērošanas jautājumiem un izteiktu konkrētus priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidošanai. Mūsaprāt risināmie jautājumi varēja būt šādi:

- noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas izpratne;
- kaitējuma kompensācija un dubultā sodīšana tā saucamajās nodokļu lietās;
- nepieciešamība grozīt Krimināllikumu un papildināt to ar pantu „Nodokļu krāpšana” u.c.

Nejūtot rosību par šo priekšlikumu, Augstākā tiesas priekšsēdētājs uzaicināja Valsts ieņēmumu dienesta, Ģenerālprokuratūras amatpersonas, lai kopā ar Augstākās tiesas pārstāvjiem izteiktu viedokļus par nodokļu lietām. Jāatzīmē Tieslietu ministrijas aktīvā dalība materiālu sagatavošanā saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un kaitējuma atlīdzināšanu nodokļu lietās.

2019.gada 19.jūnijā Senāta Krimināllietu departamenta senatoru kopsapulce pieņēma divus lēmumus: „Par tiesību normu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu interpretāciju” un „Par valstij nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu lietās par izvairīšanos no nodokļu nomaksas”.

2019.gada sākumā Senāta Krimināllietu departaments nosūtīja Tieslietu ministrijas Kriminālprocesa likuma pilnveidošanas darbu grupai priekšlikumus par grozījumiem Kriminālprocesa likumā. Priekšlikumu būtība ir pārskatīt Augstākajā tiesā izskatāmo lietu veidus, jo, mūsaprāt, daļa no šīm lietu kategorijām neatbilst kasācijas instances tiesas būtībai, piemēram, par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa grozīšanu vai atcelšanu, par Latvijā izpildāmā soda noteikšanu ārvalstī notiesātai personai, lietas, kas skatītas bez pierādījumu pārbaudes. Darba grupa izskatīja priekšlikumus, un vairāki no tiem atrodas izskatīšanā Saeimā.

Jāatzīmē arī, ka veikts organizatoriskais un izziņošanas darbs, lai uzsāktu ieinteresēto institūciju praktisku rīcību to pienākumu samazināšanai, kas Augstākās tiesas senatoriem izriet no speciālajiem likumiem.

LIETU IZSKATĪŠANA

2019.gadā Krimināllietu departamentā saņemtas 764 lietas, izskatītas 783 lietas, palika neizskatīta 141 lieta. Salīdzinot ar 2018.gadu, saņemto un izskatīto lietu skaits palielinājās attiecīgi par 27 un 111 lietām, neizskatīto lietu skaits samazinājās par 19 lietām.

2019.gadā nedaudz palielinājās lietu izskatīšanas vidējais ilgums – no 73 dienām 2018.gadā līdz 87 dienām 2019.gadā.

Neraugoties uz plašo papildu pienākumu loku, kam, kā norādīju jau iepriekšējā gada atskaite plēnumā, katrs senators patērē 60 darba dienas, izskatīto lietu skaits uz vienu senatoru Krimināllietu departamentā ir lielāks kā citos departamentos. Departamenta lūgumi par slodzes izlīdzināšanu nav guvuši atbalstu.

JUDIKATŪRA UN TIESU PRAKSE

Nozīmīgu atbalstu departamenta darbā sniedz Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa, kas pēc departamenta senatoru lūguma izpēta starptautisko institūciju atziņas problēmjautājumos.

Augstākās tiesas mājaslapā pieejamā judikatūras nolēmumu arhīvā publicēti 70 Krimināllietu departamenta 2019.gada lēmumi.

Šajā gadā plānoti pētījumi par noziedzīgiem nodarījumiem darba tiesisko attiecību vidē, par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, par noziedzīgiem nodarījumiem nodokļu jomā, par piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanu juridiskajai personai un par Krimināllikumā paredzēto atbildību par kibernetizāciju.

Arī paši saviem spēkiem apkoposim atziņas tā saucamajās nodokļu lietās un pētīsim jautājumu par personu grupas pēc iepriekšējās vienošanās, sadalot lomas, izpratni zādzību lietās. Tāpat apkoposim atziņas par atceltajiem un grozītajiem zemāku instanču tiesu nolēmumiem.

Turpināsim pilnveidot Senāta lēmumu struktūru un saturu, par galveno uzdevumu izvirzot īsas, skaidras, saprotamas pamattēzes formulēšanu.

Sabiedrības uzmanības centrā ir piemērotie sodi un lietu izskatīšanas termiņi. Pēc Valsts prezidenta iniciatīvas Tieslietu padome nolēmusi, ka tiesvedību

ilgumu kavējošos apstākļus vērtēs Augstākās tiesas veidota darba grupa. Viena lieta, kas, domāju, neparādīsies nekādos procesuālajos dokumentos, ir cieņa pret tiesu.

Tiesu noslodzes un procesa ilguma samazināšana iespējama ar izlīguma īstenošanu un procesa vienkāršošanu. Taču procesa vienkāršošana nevar nonākt pretrunā ar tiesībām uz taisnīgu tiesu, kas, kā atzīmē profesore V.Liholaja, „ir kriminālās justīcijas pamatu pamats”.

Konstatējot personu negatīvu rīcību, amatpersonu pirmā reakcija ir rīcības kriminalizācija un sodu palielināšana, kas ir īslaicīgs un sabiedrības domu nomierinošs pasākums. Neviens vēl nav atklājis brīnumlīdzekli, kā izskaust noziedzību, un bargi sodi nav šis brīnumlīdzeklis. Turklāt atsevišķas amatpersonas nāk klajā ar skaļiem paziņojumiem, izmantojot tikai statistiku, kas nebūt neatspoguļo lietas būtību. Tiesu spriež tiesa, tostarp piemēro katrai personai konkrētu sodu. Sabiedrībai ir tiesības apspriest tiesas rīcību, bet

ne ietekmēt personas atzīšanu par vainīgu, sodu vai attaisnošanu.

Krimināllikumā ir noteiktas vispārīgas vadlīnijas sodu noteikšanā. Piemērotie sodi tiek analizēti tiesu prakses apkopojumos un pētījumos, tiek iegūta informācija arī par citu valstu tiesu praksi sodu noteikšanā. Absurda ir bieži lietotā frāze – citās valstīs viss ir citādāk un labāk.

Pēdējiem gadiem raksturīga iezīme – viena reforma nav pabeigta, cita reforma jau pieteikta. Nezinu, kā beigsies juceklis ar Ekonomisko lietu tiesas izveidi un kā tā iecerētajā modelī iekļausies Satversmē nostiprinātajā tiesu sistēmā, bet vēlos uzsvērt – šī tiesa ir vērsta uz pagātņi, nevis nākotņi. Notiek pāreja no fiziskiem noziegumiem uz noziegumiem virtuālajā vidē. Vai esam tam gatavi? Vai spējam atklāt, izmeklēt un iztiesāt šos noziedzīgos nodarījumus? Domāju, ka ne pārāk. Tāpēc spēku, enerģiju, finanses būtu jāvirza ar skatu uz nākotņi, nevis pagātņi.

ADMINISTRATĪVO LIETU DEPARTAMENTS

Veronika KRŪMIŅA, Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja

Administratīvo lietu departamenta senatori 2019.gadā:

Dzintra AMERIKA, Jaurīte BRIEDE, Andris GUĻĀNS, Vēsma KAKSTE, Anita KOVAĻEVSKA, Dace MITA, Normunds SALENIEKS (6 mēnešus), Līvija SLICA, Rudīte VĪDUŠA

Tiesneša pienākumu izpildītāji: Viesturs POĶIS, Ieva VIŠĶERE

2019.gadā apritēja 15 gadi kopš administratīvo tiesu izveides. Kā tika atzīmēts jubilejas konferencē, administratīvās tiesas ir devušas būtisku ieguldījumu Latvijas kā demokrātiskas tiesiskas valsts attīstībā.

Atskatoties uz departamenta darba gadu, vēlos pateikties departamenta senatoriem, padomniekiem, senatoru palīgiem un konsultantiem par koleģialitāti, cieņpilnu attieksmi, atvērtību, radošumu un profesionalitāti. Viss, kas sasniegts šajā pārskata periodā, ir mūsu kopīgā darba rezultāts. Vēlos pateikties arī kolēģiem Valteram Poķim un Normundam Saleniekam, kuri bija gatavi uz laiku uzņemt departamenta senatora darba pienākumus, tā palīdzot departamentam sasniegt pozitīvus rādītājus. Civillietu departamenta senatora Normunda Salenieka iesaistīšanās administratīvo lietu izskatīšanā uzskatāmi arī parādīja to, ka nereti civiltiesībās un administratīvajās tiesībās risināmie jautājumi pārklājas, un ir svarīga to izvērtēšana no šo abu nozaru speciālistu puses. Nākotnē būtu nepieciešams meklēt formu, kā nodrošināt departamentu kopīgas diskusijas par tiesību jautājumiem.

VISPĀRĒJAIS PĀRSKATA PERIODA RAKSTUROJUMS

2019.gadā Administratīvo lietu departamenta lietvedībā ir bijušas 1802 lietas (2018.gadā – 1735 lietas). Departaments kopumā pieņēma 951 nolēmumu (697 kasācijas tiesvedības kārtībā, 251 blakus sūdzības kārtībā, trīs pieteikumi par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem).

Salīdzinot ar 2018.gadu, departamentā saņemto lietu skaits ir palicis gandrīz nemainīgs (nebūtiski samazinoties vien par 0,7%), proti, 844 lietas.

Savukārt būtiski – par 25% – ir palielinājies izskatīto lietu skaits, sasniedzot 951 lietu pārskata periodā. Izskatīto lietu skaits veido 53% no visām tiesvedībā esošajām lietām. Izskatīto lietu skaits ir pārsniedzis saņemto lietu skaitu par 13%. 2019.gada beigās neizskatīto lietu atlikums bija 851 lieta, tas ir, par 13% mazāks (107 lietām) nekā iepriekšējā gadā. Neizskatīto lietu atlikums pārskata perioda beigās, salīdzinot ar 2018.gadu, ir samazinājies par 11%.

Šāda pozitīva izskatīto lietu dinamika ir rezultāts gan senatoru skaita palielinājumam, gan rīcības sēžu lēmumu formas optimizēšanai.

Pārskata periodā 11 lietas tika izskatītas mutvārdu procesā. Septiņas lietas (Nr.SKA-1/2019 (A420684911),

Nr.SKA-201/2019 (A420387314), Nr.SKA-272/2019 (A420304114), Nr.SKA-382/2019 (A420159215), Nr.SKA-637/2019 (A420202416), Nr.SKA-791/2019 (A420165317), Nr.SKA-890/2019 (A670014818)) departaments izskatīja kopsēdē. Vienā no kopsēdē izskatītajām lietām (Nr.SKA-890/2019) tika izteiktas senatoru atsevišķās domas.

Joprojām visvairāk tiek izskatītas lietas, kuras ir ierosinātas, pārsūdzot Valsts ieņēmumu dienesta, ministriju un pašvaldību lēmumus.

Trīs lietās departaments iesniedza pieteikumus Latvijas Republikas Satversmes tiesai par tiesību normu atbilstību Latvijas Republikas Satversmei.

Lietā Nr.SKA-134/2019 (A420297115) tika iesniegts pieteikums par Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta piektās daļas 1.punkta, ciktāl tas nosaka absolūtu aizliegumu personai, kura sodīta par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar vardarbību vai vardarbības piedraudējumu, strādāt par pedagogu bērnu izglītības iestādēs, atbilstība Latvijas Republikas Satversmes 106.panta pirmajam teikumam. Šajā lietā Satversmestiesaa2019.gada27.martalaēmumuatteicās ierosināt lietu pēc Senāta pieteikuma. Satversmes tiesa lēmumā norādīja, ka šobrīd situāciju regulē divas vienāda juridiskā spēkā tiesību normas, proti, gan Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta piektās daļas 1.punkts, gan Izglītības likuma 50.panta 1.punkts, kurš pēc Satversmes tiesas 2017.gada 24.novembra sprieduma lietā Nr.2017-07-01 pieņemšanas ir izteikts jaunā redakcijā un neatkarīgi no noziedzīga nodarījuma smaguma veida paredz individuālu izvērtējumu, vai personas sodāmība nekaitēs izglītojamo interesēm. Ja tiek konstatēta pretruna starp vienāda juridiska spēka tiesību normām, piemēro jaunāko tiesību normu, un Izglītības likuma 50.panta 1.punkta jaunā redakcija atspoguļo jaunu likumdevēja pieeju strīdus situācijas risināšanā, t.i., individuālu personas, kura vēlas strādāt par pedagogu, tostarp ar bērniem, izvērtējumu.

Lietā Nr.SKA-386/2019 (A420225116) tika iesniegts pieteikums par likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” 6.panta otrās daļas (redakcijā, kas bija spēkā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2002.gada 31.decembrim), ciktāl tā neparedz darba ņēmēju, kuriem noteikta I vai II grupas invaliditāte, pakļaušanu invaliditātes apdrošināšanai, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 109.pantam.

Lietā Nr.SKA-1481/2019 (A420271718) tika iesniegts pieteikums par Ministru kabineta noteikumu

normu par vecuma pensijas minimālo apmēru atbilstību 1996.gada 3.maijā Pārskatītās Eiropas Sociālās hartas 12.panta 1.punktam un Latvijas Republikas Satversmes 109.pantam.

Vienā lietā departaments iesniedza lūgumu Senāta departamentu priekšsēdētāju sēdei lietas pakļautības jautājuma izlemšanai. Tā ir lieta Nr.SKA-1380/2019 (670007319) par procesuālo kārtību, kādā persona var vērsties ar prasījumu par Uzturlīdzekļu garantiju fonda viņas ieskatā nepamatoti piedzīto uzturlīdzekļu piedzišanu, jo paternitāte ir atzīta par spēkā neesošu.

Deviņās lietās departaments pieņēma lēmumus par prejudiciālā jautājuma uzdošanu Eiropas Savienības Tiesai.

Lieta Nr.SKA-143/2019 (A420281216) par personas tiesībām saņemt plānveida veselības aprūpes pakalpojumus citā Eiropas Savienības dalībvalstī, ja Latvijā attiecīgā ārstēšanās netiek piedāvāta bez asins pārliešanas, kas ir pretēja personas reliģiskajai pārliecībai. Jautājums par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa Regulas (EK) Nr.883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu un par Līguma par Eiropas Savienības darbību 56.panta un Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 9.marta Direktīvas Nr.2011/24/ES par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē interpretāciju kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 10. un 20.pantu (reliģijas brīvību un aizliegumu diskriminēt reliģiskās pārliecības dēļ, kā arī pakalpojumu sniegšanas brīvību).

Lieta Nr.SKA-220/2019 (A420380214) par vara/ vara sakausējuma lietu klasifikāciju. Jautājums par kombinētās nomenklatūras, kas ietverta Eiropas Padomes 1987.gada 23.jūlija regulas (EEK) Nr.2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu I pielikumā, kurš grozīts ar Komisijas 2011.gada 27.septembra regulu (ES) Nr.1006/2011, interpretējumu.

Lieta Nr.SKA-543/2019 (A420273216) par Itālijas pilsoņa, kurš Latvijā uzturas uz Eiropas Savienības pilsoņa reģistrācijas apliecības pamata, tiesībām saņemt valsts nodrošinātus veselības aprūpes pakalpojumus. Jautājums par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa Direktīvas Nr.2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā un Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa Regulas (EK) Nr.883/2004 normu interpretāciju, kā arī Latvijas regulējuma atbilstību Līguma par Eiropas Savienības darbību 18. un 21.pantam (diskriminācijas aizliegums pilsonības dēļ, pārvietošanās brīvība).

Lieta Nr.SKA-101/2019 (A420304815) par sankciju piemērošanu, ja nav izpildīti bioloģiskās daudzveidības uzturēšanas zālajos atbalstam pieteiktajā platībā pļaušanas nosacījumi, nekonstatējot izmaiņas kultūraugu grupā. Jautājums par Komisijas 2011.gada 27.janvāra Regulā (ES) Nr.65/2011 paredzēto vairāku sankciju piemērošanu par vienu pārkāpumu.

Lieta Nr.SKA-176/2019 (A43007716) par vienas atpērkamās akcijas cenas aprēķināšanas kārtību, izsakot obligāto akciju atpirkšanas piedāvājumu. Jautājums par Padomes 2004.gada 21.aprīļa Direktīvas Nr.2004/25/

EK par pārņemšanas piedāvājumiem interpretāciju un zaudējumu atlīdzināšanas pienākumu.

Lietas Nr.SKA-981/2019 (A420185217), Nr.SKA-987 (A420187017), Nr.SKA-1006 (A420186717), Nr.SKA-1074/2019 (A420187417) par patērētāja kredīšanas līguma izmaksu samērīgumu un atbilstību godīgai darījumu praksei. Jautājums par Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 23.aprīļa direktīvas Nr.2008/48/EK par patērētāja kredītīgumiem interpretāciju (jēdziena „kredīta kopējās izmaksas patērētājam” saturs).

Visu pārskata periodu departaments strādāja 11 senatoru sastāvā. Prombūtnē esošas senatores vietā uz laiku senatora pienākumus sekmīgi pildīja Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis Valters Poķis, kā arī uz laiku darbā departamentā tika pārcelts Civillietu departamenta senators Normunds Salenieks.

Katrs senators pārskata periodā ir izskatījis 86 lietas, kas par 15% pārsniedz šajā periodā noteikto lietu izskatīšanas standartu vienam senatoram. Šajā sakarā būtiski ir ņemt vērā arī to, ka vairāki departamenta senatori darbojas tiesnešu pašpārvaldes institūcijās, kas rada papildu slodzi.

LIETU IZSKATĪŠANAS REZULTĀTI

Pārskata periodā lielākā daļa izskatīto lietu, tas ir 72,7% (697 lietas), ir izskatītas kasācijas tiesvedībā. Savukārt 26,4% (251 lieta) ir izskatīti blakus sūdzības tiesvedībā. Trīs lietas izskatītas, pamatojoties uz pieteikumu par lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

No kasācijas tiesvedībā izskatītajām lietām kasācijas tiesvedību ir atteikts ierosināt 54% lietu (378 lietās), kas ir par 2% vairāk nekā iepriekšējā gadā.

Kasācijas tiesvedība tika ierosināta 288 lietās, kas ir 41% no pārskata periodā kasācijas kārtībā izskatītajām lietām. Salīdzinot ar 2018.gadu, šis rādītājs ir samazinājies par 2%. Pārējos gadījumos kasācijas tiesvedībā tika pieņemts cits nolēmums.

No kasācijas tiesvedībā ierosinātajām lietām 50% zemākas instances tiesas spriedums atstāts negrozīts, savukārt 50% spriedums pilnībā vai daļēji atcelts. Atcelto spriedumu skaits atbilst 20,7% no kopējā kasācijas kārtībā pabeigto lietu skaita pārskata periodā, kas ir par 2,6% zemāks rādītājs nekā 2018.gadā.

No blakus sūdzības tiesvedībā izskatītajām lietām tika ierosinātas 50% lietu (126 lietas). Atteikts izskatīt vai pieņemt blakus sūdzību 43% lietu (107 lietās). Šis rādītājs ir palielinājies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, kas norāda uz nepamatotu blakus sūdzību iesniegšanu. Pārējos gadījumos blakus sūdzības tiesvedībā tika pieņemts cits lēmums.

No blakus sūdzības tiesvedībā ierosinātajām lietām zemāko instanču tiesas lēmumi atstāti negrozīti 51%, savukārt 49% lēmumu pilnībā vai daļēji atcelti. Atcelto lēmumu attiecība pret pabeigto blakus sūdzības lietu kopskaitu, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir samazinājusies par 8%.

Vērtējot lietu izskatīšanas rezultātus, jāatzīmē, ka arī šeit ir vērojama pozitīva tendence, proti, salīdzinot ar 2018.gadu, ir ievērojami samazinājies atcelto nolēmumu skaits, attiecīgajiem rādītājiem atgriežoties 2016., 2017.gada līmenī. Īpaši ievērojams atcelto nolēmumu

īpatsvara samazinājums ir lietās, kas izskatītas blakus sūdzības tiesvedībā.

Joprojām ir lietas, kurās zemāko instanču tiesu nolēmumos ir vērojama salīdzinoši nepilnīga un virspusēja pierādījumu vērtēšana. Turklāt tas ir vērojams nevis nepieredzējušo tiesnešu spriedumos, bet gan tieši pieredzējušu tiesnešu spriedumos. Departaments uz minētajām nepilnībām norāda, arī sniedzot atsauksmes tiesneša profesionālās darbības kārtējā novērtēšanā.

LIETU ATLIKUMS

Administratīvo lietu departamenta senatoru lielā noslodze ir viens no iemesliem, kādēļ vēl arvien veidojas būtisks neizskatīto lietu atlikums kasācijas instancē.

Ir redzams, ka iepriekš rastie risinājumi neizskatīto lietu uzkrājuma samazināšanai, tostarp departamenta senatoru skaita palielināšana uz laiku, ir bijuši efektīvi un sasnieguši izvirzītos mērķus. Taču runājot par vēl arvien salīdzinoši lielo lietu atlikumu, kā arī ilgo vidējo lietu izskatīšanas termiņu administratīvajās lietās kasācijas instancē, norādāms viens no iemesliem šādai situācijai.

Tiesnešu skaits ir būtisks tiesu darba efektivitāti ietekmējošs faktors. Tiesnešu skaita palielināšana vienā instancē uzlabo konkrētās tiesu instances tiesvedības efektivitāti, taču tas vienlaikus korelē ar augstākas instances tiesas darba apjomu. Tādēļ pirms tiesneša skaita palielināšanas zemākas instances tiesā ir jāanalizē, kā tas ietekmēs augstākas instances tiesas darbu. Iztrūkstot šādai prognozei, tiesvedības ilguma problēmas nevis tiek atrisinātas, bet tiek pārceltas no vienas tiesu instances uz nākamo. Līdz ar to sistēma kopumā turpina strādāt neefektīvi ar ilgiem lietu izskatīšanas termiņiem. Jāpatur prātā, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa, vērtējot lietas izskatīšanas ilgumu, analizē to kopumā.

Latvijā nav izveidota sistēma, lai elastīgi uz laiku varētu palielināt tiesnešu skaitu tur, kur tas ir nepieciešams. Ja salīdzina apelācijas instances tiesu administratīvajās lietās un kasācijas instanci, pašlaik ir izveidojusies ačgārna situācija, kad apelācijas instances tiesa gan saņem, gan izskata būtiski mazāk lietu uz vienu tiesnesi nekā kasācijas instance. Piemēram, 2019.gadā Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis vidēji saņēma 54 lietas, departamenta senators – 84 lietas. Administratīvās apgabaltiesas tiesnesis vidēji izskatīja 51 lietu, departamenta senators – 86 lietas. Turklāt Tiesu informatīvās sistēmas dati liecina, ka arī tuvākajā laikā tiesnešu noslodzes atšķirība nemainīsies. Administratīvajā apgabaltiesā šodien neizskatīta ir 651 lieta (uz 21 tiesnesi), savukārt departamentā – 853 lietas (uz 10 senatoriem).

Iespējams, ka pašlaik Administratīvās apgabaltiesas viena tiesneša slodze ir optimāla, taču ir acīmredzams, ka kasācijas instancē, kuras nolēmumi ir galīgi un kurā tiek risināti būtiski tiesību normu interpretācijas jautājumi, senatoru skaits ir nepietiekams.

Plānots, ka 2020.gadā departamenta senatoru skaits tiks papildināts ar vienu senatora vietu. Taču, kā redzams no salīdzinoši stabilā saņemto lietu skaita un risināmo jautājumu sarežģītības, tas nebūs pietiekami, lai jau šogad vai nākamgad būtiski samazinātu administratīvo lietu izskatīšanas ilgumu kasācijas instancē. Tāpēc būtu

apsverams jautājums par iespēju plānot papildu budžeta pieprasījumu vēl divām senatoru vietām uz laiku.

SASNIEGUMI

Vēlos atzīmēt arī pārskata perioda sasniegumus, kuri sekmējuši Senāta autoritāti un tiesiskas valsts vērtību aizsardzību

Nozīmīgākā judikatūra. 2019.gadā Administratīvo lietu departaments ir taisījis vairākus spriedumus, kuriem ir būtiska nozīme demokrātiskas un tiesiskas valsts vērtību stiprināšanā un aizsardzībā. Minēšu divus no tiem.

Kopsēdē pieņemts spriedums lietā Nr.SKA-1/2019, kurā Senāts skaidroja *res judicata* principa nozīmi un pieļaujamību atkāpties no tā. Senāts atzina, ka konkrētajā lietā ir pieļaujama atkāpšanās no *res judicata* principa, jo tiesa, kuras spriedums bija stājies spēkā, bija pieļāvusi jurisdikcijas pārkāpumu, kas noveda pie lietas nepareizas izspriešanas pēc būtības, un tā rezultātā tika būtiski pārkāptas ar likumu aizsargājamas publiskās intereses.

Spriedumā informācijas atklātības lietā Nr.SKA-917/2019 apskatītas žurnālistu tiesības saņemt informāciju par publiskās pārvaldes budžeta līdzekļu izlietojumu. Spriedumā tika atzīts, ka žurnālistu darbība, īstenojot vārda un preses brīvību, ir fundamentāla vērtība demokrātiskā valstī, jo tieši ar tās palīdzību lielā mērā tiek nodrošinātas sabiedrības tiesības iegūt informāciju par visai sabiedrībai būtiskiem jautājumiem un tostarp sekot līdz tam, kā valsts pilda tai uzticētās publiskās funkcijas un kā rīkojas ar nodokļu maksātāju budžetā iemaksājamiem līdzekļiem. Iegūstot un analizējot informāciju par budžeta līdzekļu izlietojumu un publisko funkciju izpildi, žurnālisti pilda savu demokrātijas „sargsuņa” funkciju.

Dialogs tiesiskajā telpā. Pagājušajā gadā departaments kā vienu no stratēģiskajiem mērķiem izvirzīja ciešāku sadarbības veidošanu ar zemākas instances tiesas tiesnešiem. Departaments atsāka ikgadējās tikšanās ar zemākās instances tiesnešiem – notika tikšanās gan ar apelācijas instances tiesnešiem, gan ar pirmās instances tiesnešiem. Tikšanās laikā pārrunāti aktuālie administratīvā procesa jautājumi, kā arī atbildēts uz tiesnešu jautājumiem.

Komunikācija ar sabiedrību. Departamenta senatori un darbinieki aktīvi līdzdarbojas dažādos pasākumos saistībā ar tiesu darba skaidrošanu sabiedrībai. Departaments aktīvi līdzdarbojās Ēnu dienā, kā arī turpināja izglītēt skolēnus tiesību zinību stundās, Mediju dienā un sarunu festivālā „Lampa”. Senatori līdzdarbojās studentu tiesu izspēlēs.

Senatori un departamenta darbinieki iespēju robežās piedalās konferencēs. Senatora palīdzē Dārta Freimane un padomniece Santa Savina sāka darboties kā lektores Tiesnešu mācību centrā, kas liecina par darbinieku augstu profesionalitāti.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Departaments aktīvi līdzdarbojās Eiropas Savienības Valsts padomju un augstāko administratīvo tiesu asociācijā (*ACA Europe*). Šīs organizācijas mērķis ir veicināt Eiropas Savienības tiesību piemērošanas un administratīvo tiesu darbības izpratni; veicināt

administratīvo tiesu tiesnešu savstarpējo uzticēšanos; stiprināt administratīvo tiesu darbību; veicināt pieredzes un ideju apmaiņu par tiesiskumu administratīvo tiesu sistēmā un veicināt pieeju citu valstu nolēmumiem. Šīs organizācijas ietvaros 2019. gadā Latvija ir atbildējusi uz četrām citu valstu un pašas ACA Europe sagatavotām aptaujām (*questionnaire*), uzdevusi vienu jautājumu un sniegusi divdesmit piecas atbildes dalībvalstu kopīgajā forumā *ACA Forum*, kā arī sagatavojusi četrpadsmit interesantāko un nozīmīgāko tiesu nolēmumu kopsavilkumus *JuriFast* datubāzei, lai dalītos ar nacionālo pieredzi lietās, kas skar ES tiesību normu piemērošanu.

Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas padomnieks Aleksandrs Potaičuks kā departamenta pārstāvis ne tikai nodrošināja kvalitatīvu komunikāciju asociācijas ietvaros, bet arī dalījās ar Latvijas pieredzi trīs asociācijas organizētos semināros. Martā norisinājās Īrijas Augstākās tiesas seminārs „Kā tiesas lemj: nolēmumu pieņemšanas process augstākajās administratīvajās tiesās”, kurā apspriesta administratīvo lietu izskatīšanas kārtība un tiesas darba organizēšana. Šajā seminārā tika prezentēta Latvijas labā prakse administratīvo tiesnešu specializēšanās jautājumos. Maijā norisinājās Vācijas Augstākās tiesas seminārs „Augstāko administratīvo tiesu funkcijas un pieeja tiesai” un ACA Ģenerālā asambleja, kurā tika apspriestas administratīvo tiesu pamatfunkcijas, to nolēmumu spēks un kasācijas filtri. Latvija šajā seminārā prezentēja savu tiesisko regulējumu un tiesu praksi par nolēmumu saistošo spēku ārpus konkrētas lietas ietvariem. Savukārt septembrī Čehijas Augstākās tiesas seminārā „Pieejas tiesai atvieglošana un ierobežošana” apspriesti dalībvalstu ierobežojumi tiesai un atbalsta mehānismi procesa dalībniekiem. Šajā seminārā Latvija prezentēja savu labo pieredzi tiesvedības procesu vienkāršošanā un lietas dalībnieku godprātības nodrošināšanā. Visos trīs semināros Senāta Administratīvo lietu departamenta darba organizācijas

un tiesvedības efektīvizēšanas risinājumi guva īpašu ārvalstu kolēģu atzinību, tādējādi saņemot pozitīvu novērtējumu starptautiskā mērogā.

2019.gadā Ukrainas Augstākajā tiesā noslēdzās vairāk nekā divus gadus ilgušais *Twinning* projekts „Ukrainas Augstākās tiesas institucionālās kapacitātes stiprināšana cilvēktiesību aizsardzības jomā nacionālā līmenī”, kurā ilgtermiņa eksperta pienākumus veica senatore Jautrīte Briede. Noslēdzoties projektam, Ukrainas Nacionālā tiesnešu skola par ieguldījumu Ukrainas tiesnešu mācībās apbalvoja Jautrīti Briedi ar goda zīmi. Kā īstermiņa ekspertes projektā piedalījās arī senatore Anita Kovaļevska un Veronika Krūmiņa.

STRATĒĢISKIE MĒRĶI

Tā kā pārskata periodā ir izdevies samazināt neizskatīto lietu skaitu, taču nav izdevies saīsināt lietu izskatīšanas vidējo termiņu, arī 2020.gadā vissvarīgākais stratēģiskais mērķis ir lietu izskatīšanas vidējā termiņa samazināšana.

Departamentam jāturpina veicināt izpratni par tiesību piemērošanu, organizējot zemāko instanču tiesnešu mācības un kopīgu problēmjautājumu apspriešanu.

Valsts prezidents Egils Levits savā uzrunā Satversmes tiesas jaunā gada atklāšanas svinīgajā sēdē minēja četrus tiesiskuma ienaidniekus, proti, tiesību nihilismu, tiesību formālu piemērošanu, tiesību apiešanu un tiesību ļaunprātīgu izmantošanu.¹ Es ļoti vēlētos teikt, ka problēma ar tiesību formālu piemērošanu mums vairs nav aktuāla. Taču tā nav. Viens no zemāko instanču nolēmumu atcelšanas iemesliem ir arī formāla tiesību piemērošana. Ja runājam par tiesību apiešanu un tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, mums būtu jāraugās, lai tas nenotiek ar tiesas nolēmumu palīdzību. Būsim redzīgi un sargāsim tiesiskumu mūsu valstī.

¹ <https://www.president.lv/lv/jaunumi/zinas/valsts-prezidenta-egila-levita-runa-satversmes-tiesas-jauna-gada-atklanas-svinigaja-sede-26093>

JUDIKATŪRAS UN ZINĀTNISKI ANALĪTISKĀ NODAĻA

Anita ZIKMANE, Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas vadītāja

Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas darbinieki 2019.gadā:

Padomnieki Reinis MARKVARTS, Aleksandrs POTAIČUKS, Maija ZALPĒTERE (no februāra līdz septembrim)

Konsultanti Liena HENKE (juridisko tekstu redaktore), Zinaida INDRŪNA (likumu piemērošanas jautājumi)

Kaspars KUKMILKS, Kristīne LAGANOVSKA, Evita FRĪDENTĀLE

No 1.oktobra pieredzes apmaiņas praksē zinātniski analītiskā padomnieka pienākumus pildīja

Administratīvās rajona tiesas tiesnese Dace ĀBELE

JUDIKATŪRA

Augstākās tiesas tīmekļa vietnes sadaļā „Judikatūras nolēmumu arhīvs” apkopoti nolēmumi, kuros paustās atziņas var būt vērtīgas tiesību normu piemērotājiem. Klasifikatoru izkārtojums 2019.gadā nav mainīts, bet ir uzlabots nolēmumu meklēšanas veidlapas vizuālais noformējums un veiktas nelielas tehniskas izmaiņas.

2019.gada statistika par publicēto nolēmumu skaitu dažādās vietnēs:

	Izskatīto lietu skaits	Latvijas tiesu nolēmumu portāls manas.tiesas.lv	Judikatūras nolēmumu arhīvs at.gov.lv	Tiesību aktu portāls likumi.lv
Administratīvo lietu departaments	951	438	170	132
Civillietu departaments	1208	362	113	44
Krimināllietu departaments	783	246	71	41
Kopā	2942	1046	354	217

Latvijas tiesu nolēmumu portālā www.manas.tiesas.lv pieejami anonimizēti visi Senāta nolēmumi, izņemot rīcības sežu lēmumus un nolēmumus, kas taisīti iztiesājot krimināllietas slēgtā tiesas sēdē. Ar grozījumiem Kriminālprocesa likuma 450.pantā, kas stājās spēkā jau 2018.gada nogalē, būtiski paplašināts krimināllietu uzskaitījums, kuras iztiesājamās slēgtā tiesas sēdē. Ņemot vērā, ka Judikatūras nolēmumu arhīvam tiek piedāvāti publicēšanai arī šādās lietās taisīti lēmumi, varam secināt, ka 2019.gadā slēgtās lietās taisīto nolēmumu skaits, kas publicēti, ir palielinājies trīs reizes. Proti, agrāko 4 vietā – 2019.gadā to skaits ir 12.

Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa ir iesaistīta gan nolēmumu anonimizācijā un publicēšanai nepareizi nosūtītu nolēmumu „pārtveršanā”, gan arī tiesu nolēmumu portālā „pazudušu” nolēmumu meklēšanā. Tiesu nolēmumu portālā pēdējos gados Tiesu administrācija veikusi būtisku meklēšanas iespēju uzlabošanu, tāpēc interese par šo resursu ir

liela. Ārvalstu investoru padome ir atzinīgi novērtējusi faktu, ka šobrīd tiesu nolēmumu portālā pieejamo Senāta nolēmumu loks ir būtiski papildināts.

Tieslietu ministrijā turpinās diskusijas par iespēju papildināt arī rajona un apgabaltiesu publicējamo nolēmumu klāstu, jo šobrīd likuma norma uzliek pienākumu publicēt tikai spēkā stājušos spriedumus. Šīs diskusijas ietvarā ir aktualizēts jautājums par īpašas rajona un apgabaltiesu nolēmumu izlases veidošanu, kas būtu pielīdzināma judikatūras nolēmumu arhīvam.

2019.gada martā tika prezentēts Augstākās tiesas, Satversmes tiesas un Latvijas Vēstneša kopīgs projekts par tiesu nolēmumu atziņu pārskatāmu pieejamību tiesību aktu portālā likumi.lv. Tiesību aktu portālam informācijas nodošanu veic Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas darbinieki, pievienojot kopējā ar likumi.lv interneta platformā informāciju par Senāta nolēmumiem, kuri saskaņoti publicēšanai Augstākās tiesas Judikatūras nolēmumu arhīvam ar tēzēm.

Ievērojot katra departamenta atsevišķo sadarbībai izvēlēto kārtību, nodaļa atlasa un piedāvā saskaņošanai atziņas no tiesu nolēmumiem tēžu veidā vai informatīvi par nolēmumā izskatītajiem jautājumiem – virsrakstu veidā. Tādējādi arī veidojas sadalījums Senāta nolēmumiem, kuri tiek publicēti tikai ar virsrakstiem vai kuriem papildu virsrakstam ir pievienota arī tēze, proti, nolēmumā paustās atziņas izvilks vai kopsavilkums.

Sadalījums pēc publicēšanas veida: ar tēzēm vai tikai ar virsrakstu 2019.gadā

	Kopā publicēti Judikatūras nolēmumu arhīvā	Ar tēzēm	Tikai ar virsrakstu	Procentuāls sadalījums
Administratīvo lietu departaments	170	140	30	82/18
Civillietu departaments	113	44	69	61/39
Krimināllietu departaments	71	48	24	66/34

Judikatūras nolēmumu arhīvs, kas veido Senāta atziņu aktuālo un vēsturisko izlasi, šobrīd aptver nolēmumus

no 2002.gada. Turpinot darbu pie Senāta vēsturiskā mantojuma apgūšanas, plānots pievienot arī informāciju par kopš 1996.gada publicētajiem nolēmumiem.

Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa koordinējusi Augstākās tiesas 2018.gada nolēmumu gadagrāmatas sagatavošanu.

Gādājot par Latvijas Senāta (1918–1940) vēsturiskā mantojuma saglabāšanu, Augstākās tiesas mājaslapā publicēti Latvijas Senāta Apvienotās sapulces 239 nolēmumi un pārskats (avotu rādītājs) par tiem, kā arī izdota grāmata „Latvijas Senāta atziņas: vēsturiskais mantojums”.

TIESU PRAKSES APKOPOŠANA

2019.gadā sagatavoti 16 Senāta tiesu prakses apkopojumi, no tiem publicēti astoņi. Daži vēl atrodas saskaņošanas procesā departamentos, daži pirms publicēšanas vēl aktualizējami.

Sagatavots pārskats arī par Disciplinārtiesas lēmumu arhīvu, sistematizējot lēmumos izteiktās atziņas.

Lai novērtētu apkopojumu izmantošanu ikdienas darbā, tika veikta senatoru aptauja par tiesu prakses apkopojumu kvalitāti un noderīgumu. No apkopotajām atbildēm secināms, ka apkopojumos vismaz reizi mēneši ieskatās 70% senatoru. Ieteikts pārdomāt apkopojumu uztveramību, lietojamību un meklēt veidus, kā apkopojumus uzturēt aktuālākus.

Latvijas Tiesnešu mācību centrā interesentiem bija iespēja apmeklēt lekcijas par tiesu prakses apkopojumiem. Secināms, ka lasītājam ir svarīgi uzzināt tiesu prakses apkopojuma sastādīšanas mērķi un nolēmumu atlases kritēriju gan laika, gan satura aspektā.

Šī gada sākumā aptaujāti pirmās un apelācijas instances tiesu priekšsēdētāji par tēmām, kuras viņuprāt būtu aktuālas Senāta tiesu prakses apkopojumā. Ievērojot arī departamentu pausto viedokli, 2020.gada plānā ierakstīti šādi jauni apkopojumi:

- Tiesu prakses apkopojuma publisko iepirkumu jomā aktualizācija;

- Tiesu prakses apkopojuma darba lietās aktualizācija;
- Tiesu prakses apkopojums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu krimināllietās;
- Tiesu prakses apkopojums mantojuma tiesībās;
- Pētījums par negatīvām un priekšlaicīgām prasībām;
- Pētījums par noilguma un prekluzīvo termiņu;
- Tiesu prakses par Zemesgrāmatu likuma piemērošanu aktualizācija un papildināšana par nostiprinājuma lūgumu atstāšanu bez ievēribas;
- Tiesu prakses apkopojums par atbrīvojumu no drošības naudas un tās samazinājumu;
- Senāta atziņas Civilprocesa likuma 427.panta piemērošanā.

TIESĪBU JAUTĀJUMU PĒTNIECĪBA ATBILSTOŠI DEPARTAMENTU VAJADZĪBĀM

2019.gadā sagatavoti:

- 15 starptautisko tiesību jautājumi, pārsvarā par Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām;
- 35 Eiropas Savienības tiesību jautājumi, tai skaitā ar Eiropas Savienības Tiesas prakses atziņām saistīti jautājumi;
- 16 salīdzinošo vai nacionālo tiesību jautājumi, tai skaitā citu valstu tiesu prakses jautājumi un vēsturiskie Latvijas tiesu prakses apskati.

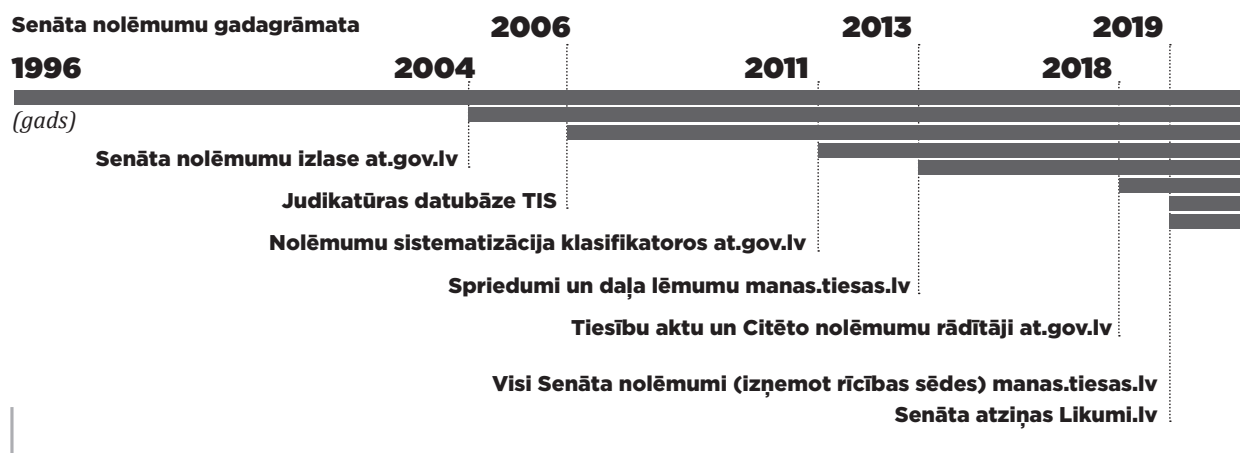
PIEREDZE

Nodaļas darbinieki piedalījušies ar dažādām prezentācijām un priekšlasījumiem 10 dažādos pasākumos, kā arī snieguši prezentācijas Augstākās tiesas viesiem.

Ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu tika organizēta konference par kasācijas tiesvedības kvalitātes uzlabošanu.

Novadītas Augstākās tiesas darbinieku mācības Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Eiropas Savienības Tiesas nolēmumu, kā arī Eiropas Savienības tiesību aktu meklēšanā. Kopā iesaistījās 22 darbinieki.

● AUGSTĀKĀS TIESAS NOLĒMUMU PIEEJAMĪBAS HRONOLOĢIJA

KOPĀ PIEEJAMI
NOLĒMUMI:

Gadagrāmatās
5519

at.gov.lv
3400

manas.tiesas.lv
9708

likumi.lv
700

(Dati: 30.03.2020.)

ADMINISTRĀCIJA

Sandra LAPIŅA, Administrācijas vadītāja

Administrācijas vadība 2019.gadā:

Finanšu un saimniecības nodaļas vadītājs Uldis ČUMA-ZVIRBULIS

Personāla nodaļas vadītāja Gunita ĀRGALE

Komunikācijas nodaļas vadītāja Rasma ZVEJNIECE

Informācijas tehnoloģiju nodaļas vadītājs Pāvels VEĻECKIS

Kancelejas vadītāja Elīna MAJORE

Projektu vadītājs Jānis SUPE, juriskonsulte Ilze LEJA

Administrācija ir Augstākās tiesas struktūrvienība, kuras mērķis ir radīt priekšnoteikumus tiesas saskaņotai un optimālai darbībai, lai nodrošinātu likumā noteikto Augstākās tiesas uzdevumu izpildi. 2019. gadā Administrācijas sastāvā bija Kanceleja un četras nodaļas – Personāla nodaļa, Finanšu un saimniecības nodaļa, Komunikācijas nodaļa, Informācijas tehnoloģiju nodaļa. Administrācijā strādāja 20 Administrācijas nodaļu darbinieki un 17 Kancelejas darbinieki.

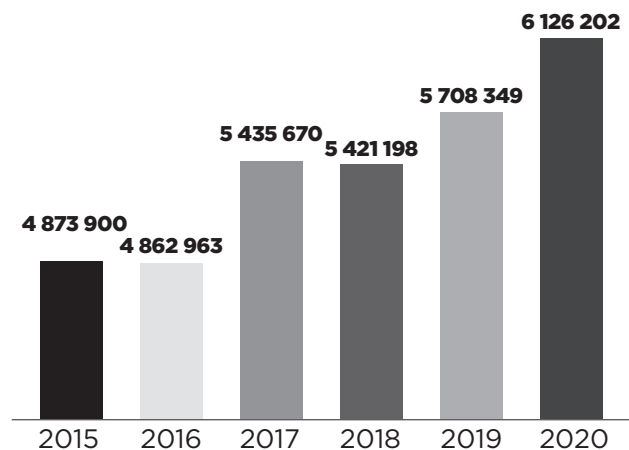
2019.gads Administrācijai bija būtisks ar jaunām iniciatīvām personālvadībā, dokumentu aprīti un projektu vadībā. Gadu Administrācija uzsāka ar strukturālām pārmaiņām: Dokumentu pārvaldības nodaļa tika apvienota ar Kanceleju, kas deva iespēju optimizēt dokumentu aprīti tiesā. Tika izveidota jauna vakance – projektu vadītājs. Vakance iegūta reorganizācijas rezultātā, nepalielinot štata vietu skaitu. Abas šīs izmaiņas devušas pozitīvu rezultātu – sakārtoti un vienādoti dokumentu aprītes procesi tiesā un attīstīta aktīva Augstākās tiesas dalība gan starptautiskos, gan vietējos projektos.

FINANŠU VADĪBA UN MATERIĀLTEHNISKAIS NODROŠINĀJUMS

2019.gadā Augstākās tiesas budžets bija 5 708 349 euro (t.sk. dotācija no vispārējiem ieņēmumiem), kas ir par 5,3% vairāk nekā 2018.gadā (izmaiņas – palielināts finansējums tiesnešu atalgojumam).

● AUGSTĀKĀS TIESAS BUDŽETS

2015.-2020.g., euro

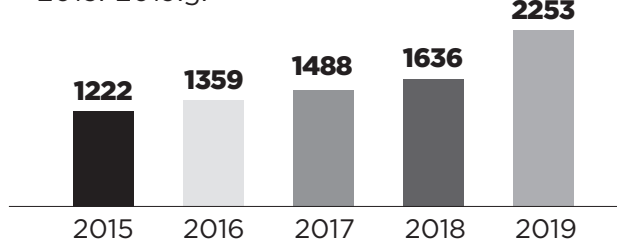
DOKUMENTU PĀRVALDĪBA

Veiksmīgi noslēgusies Kancelejas un Dokumentu pārvaldības nodaļas apvienošana, kā rezultātā pārskatīti un pārdalīti darbinieku amata pienākumi, veikta iekšējā darbinieku rotācija. Novērsta darbinieku veikto pienākumu pārklāšanās, panākta lielāka dokumentu un lietu aprītes pārskatāmība, palielināta Kancelejas darba efektivitāte un darbinieku savstarpējā aizvietojamība.

Galvenais darba virziens 2019.gadā bija un 2020.gadā būs dokumentu elektronizācija – elektroniskā dokumentu aprīte un droša elektroniskā paraksta lietošana. Ar 2019.gada 1.janvāri ieviesta jauna lietvedības sistēma (ALS), lai vienkāršotu un padarītu efektīvāku dokumentu elektronisko aprīti, veicinātu elektronisko rezolūciju lietošanu, kā arī izvairītos no nevajadzīgas elektronisko dokumentu drukāšanas un kopēšanas. 2019.gadā turpināja palielināties elektroniski saņemto un nosūtīto dokumentu skaits. Saņemti 2253 sūtījumi ar drošu elektronisko parakstu, tas ir par 38% vairāk nekā 2018.gadā.

● SAŅEMTI DOKUMENTI, KAS PARAKSTĪTI AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU

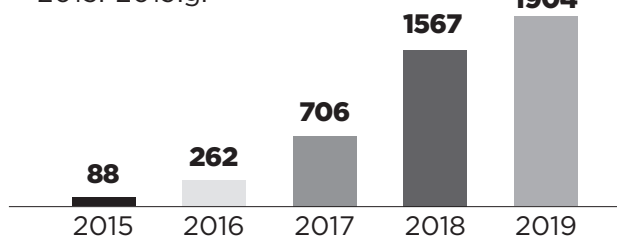
2015.-2019.g.

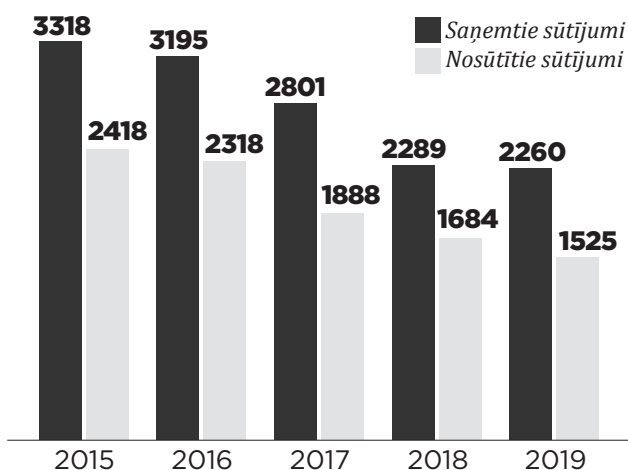
Elektroniski nosūtīto dokumentu skaits palielinājies par 22%. 2019.gadā ar drošu elektronisko parakstu nosūtīti 1904 dokumenti, 2018.gadā – 1567.

● AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU PARAKSTĪTI NOSŪTĀMIE DOKUMENTI

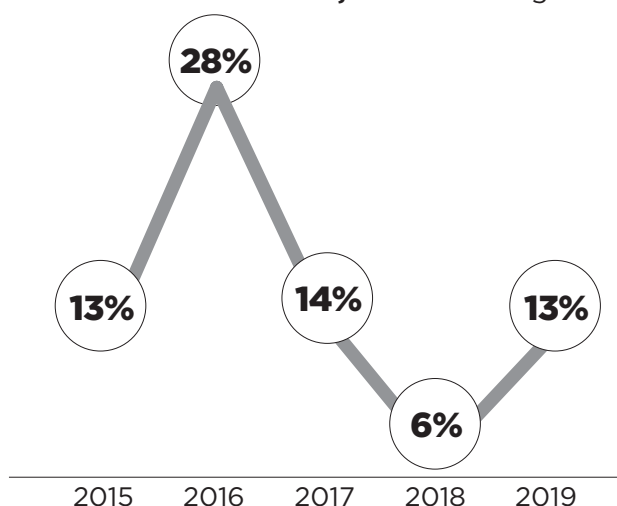
2015.-2019.g.

● SAŅEMTO UN NOSŪTĪTO SARAKSTES DOKUMENTU SKAITS 2015.-2019.g.

● DARBINIEKU MAINĪBA, % 2015.-2019.g.

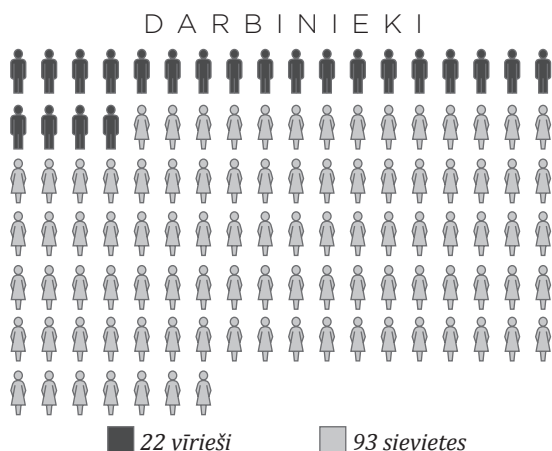
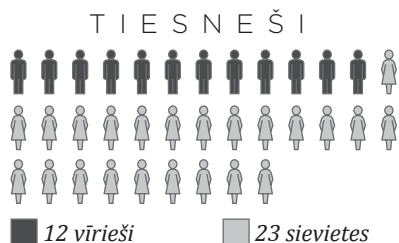

PERSONĀLVADĪBA

2019.gadā Augstākajā tiesā strādāja vidēji 115 darbinieki un 35 tiesneši.

Tiesneša amatu sakarā ar došanos pensijā atstāja trīs ilggadēji tiesneši, viens tiesnesis atbrīvots no amata veselības stāvokļa dēļ. Atbrīvojoties vakancēm, tika izsludināts konkurss uz vakantajām Krimināllietu departamenta tiesnešu amata vietām. 2019.gadā amatā iecelts viens jauns tiesnesis un 2020.gada februārī darbu uzsāka divas jaunas tiesneses.

● PERSONĀLA SADALĪJUMS PĒC DZIMUMA

2019.gadā darbā pieņemti 16 darbinieki (2018.g. – 12), darba tiesiskās attiecības izbeigtas ar 14 darbiniekiem (2018.g. – 7). Organizēti deviņi ārējie un viens iekšējais amata konkurss, no tiem viens konkurss izbeigts bez rezultāta.

2019.gadā personāla mainības indekss atkal atgriezies vidējā līmenī – 13%. Personāla mainība bijusi ar pozitīvu ievirzi darbinieku karjeras izaugsmē, jo četri tiesnešu palīgi kļuvuši par tiesnešiem, tāpēc izbeiguši darba attiecības ar Augstāko tiesu.

2019.gadā viena no Administrācijas prioritātēm bija iekšējās komunikācijas un mikroklimata uzlabošana Augstākajā tiesā. Dažādu paaudžu darba vidē ļoti svarīga ir ne tikai materiālā motivācija, bet arī nemateriālā motivācija, piemēram, pozitīva darba vide. To, ka tas ir aktuāli un svarīgi mūsu tiesas darbiniekiem, secinājām gan pēc novērtēšanas veidlapām, gan sarunām ar darbiniekiem. Darbinieki neatstāj darbavietu tikai augstākas samaksas dēļ – patiesībā bieži pat svarīgāka par materiālo motivāciju ir viņu sociālā un emocionālā piesaiste darbavietai.

Šajā jomā esam daudz izdarījuši. Izveidots video rullītis ar aicinājumu būt vienotiem, apzināties tiesas misiju un vērtības, būt nozīmīgai kolektīva daļai. Lai veicinātu izpratni par katra vietu un lomu tiesas darbā, struktūrvienības iepazīstinājušas ar savu darbu. Organizētas darbinieku fokusgrupas tikšanās ar mērķi noskaidrot viedokli par darba apstākļu uzlabošanu tiesā.

Ieviests elastīgais darba laiks, šobrīd to izmanto 32 darbinieki. Lai informētu par šo iespēju, notika darbinieku sapulce jaunā online formātā.

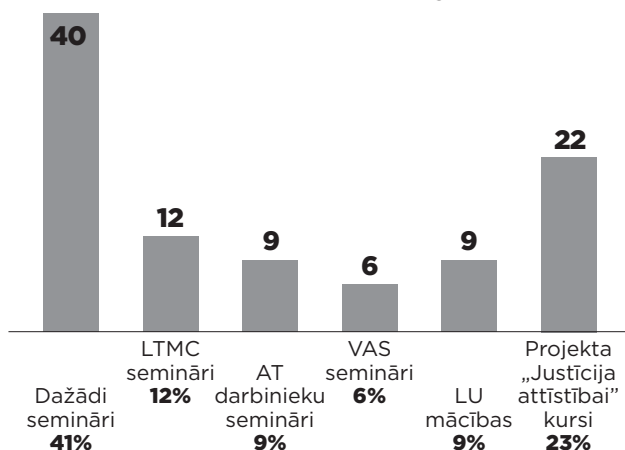
Uzlabots jauno darbinieku adaptācijas process – jaunie darbinieki iepazīstas ar struktūrvienību vadītājiem, noskaidro svarīgāko informāciju, kas dod iespēju ātrāk un veiksmīgāk adaptēties jaunajā vidē.

Organizēti darbinieku pieredzes apmaiņas braucieni uz zemākas instances tiesām. Uzlabots virtuvīšu un mācību telpu vizuālais noformējums, izmantojot darbinieku iesūtītas fotogrāfijas.

Šī gada sākumā veicām darbinieku apmierinātības pētījumu, kurā piedalījās 69 respondenti (gandrīz 70% no darbinieku skaita). Būtiskākie secinājumi: darbinieki kopumā ir apmierināti ar darbu Augstākajā tiesā, bet ir niansas, kuras jāuzlabo gan ilggadējiem darbiniekiem, gan jaunajiem.

Sadarbojoties ar Tiesnešu mācību centru un citiem mācību pakalpojumu sniedzējiem, organizēti 98 dažādi kursi un semināri.

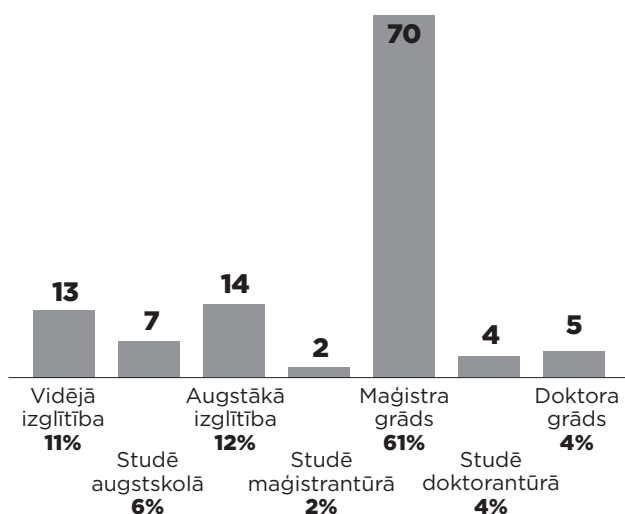
● SEMINĀRI UN MĀCĪBAS 2019.g.

Turpinājās angļu valodas nodarbības tiesnešiem. Tiesnešu un darbinieku profesionālā kompetence tika pilnveidota arī ārzemēs, piedaloties semināros un citos pieredzes apmaiņas pasākumos. 2019.gadā tiesneši un darbinieki bijuši 59 komandējumos.

2019.gadā 23 augstskolu studenti izgāja mācību prakses programmu Augstākajā tiesā.

● DARBINIEKU IZGLĪTĪBAS LĪMENIS 2019.g.

2019.gadā tiesnešiem un darbiniekiem piešķirti 15 Augstākās tiesas apbalvojumi. Vienam tiesnesim piešķirta Tieslietu sistēmas Goda zīme. Diviem tiesnešiem piešķirts Valsts augstākais apbalvojums – Triju Zvaigžņu ordenis.

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJAS

2019.gadā veikta IT infrastruktūras attīstība un modernizācija, ieviešot jaunus tehniskus risinājumus un tehnoloģijas.

Optimizēta un pilnveidota virtuālo serveru infrastruktūra, veikta konfigurācija informācijas sistēmu drošībai. Paaugstināta glabājamo datu drošība, ieviešot jaunu failu serveri un veicot glabājamo datu revīziju un restrukturizāciju.

Modernizēts Augstākās tiesas datortīkls, nomainot astoņus datortīkla komutatorus.

KOMUNIKĀCIJA UN STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

Pēc iepriekšējā gada, kas bija Latvijas valsts un Latvijas Senāta simtgades gads, 2019.gads Augstākajā tiesā komunikācijas ziņā varētu likties salīdzinoši mierīgs, bez lieliem pasākumiem. Taču izaicinājumu netrūka arī šķietami mierīgajā ikdienā.

Augstākās tiesas komunikācija kļuvusi aktīvāka – reaģējam uz nepatiesiem faktiem, proaktīvāk paužam savu skaidrojumu un viedokļus. Informējot par notikumiem Augstākajā tiesā un par tiesu lietām, uzrakstītas 374 preses relīzes – par 17% vairāk nekā iepriekšējā gadā.

Īpaša mediju uzmanība bija saistībā ar Saeimas deputātu iniciēto ģenerālprokurora atļaišanas pamatu pārbaudi un jaunu ģenerālprokurora amata kandidātu izvirzīšanas kārtības maiņas projektu. Organizētas trīs preses konferences par šo procesu un pārbaudes rezultātiem.

Produktīva Mediju diena – pēc departamentu priekšsēdētāju uzstāšanās tajā par tiesu lietām, kas var būt noderīgas mediju darbā, vairāki mediji rakstīja par Mediju dienā aktualizētajām tēmām, piemēram, par tiesvedības problēmām un kasācijas procesa būtību, par bāriņtiesu lietām.

Augstākās tiesas mājaslapas unikālo apmeklējumu skaits palielinājies par 40%, visvairāk tiek skatīta Judikatūras sadaļa – 55%.

No jauna mājaslapā izveidots Disciplinārtiesas lēmumu klasifikators un paplašināta Vēsturiskās judikatūras sadaļa, pievienojot digitalizētus 1918.–1940.gada Senāta Apvienotās sapulces un Civilās Kasācijas departamenta spriedumus. Ņemot vērā pieaugošo interesi par „Augstākās Tiesas Biļetena” publikācijām, sāka veidot Biļetena interneta versija, kas dos iespēju pārskatāmi redzēt katra Biļetena saturu un tā publikācijas ērti izmantot citēšanai un atsaucēm.

Izdoti „Augstākās Tiesas Biļetena” divi numuri. Biļetenā publicēts arī publiskais pārskats par Augstākās tiesas darbu 2018.gadā.

Pirmkursnieku dienas studentiem un Senatoru stundas skolēniem notiek jau desmito gadu, bet arvien tām ir daudz interesentu. Pirmkursnieku dienās Augstāko tiesu apmeklēja un ar tiesas priekšsēdētāju tikās 206 studenti no četrām augstskolām. Atsevišķām studentu grupām organizētas tematiskas lekcijas: par tiesību pamatiem, par Tieslietu padomi, Disciplinārtiesu un speciālajām operatīvajām darbībām. Tiesību pamatu stundās piedalījušies 312 skolēni no 11 skolām un Latvijas Universitātes Jauno juristu skolas 50 skolēni. Ēnu dienā bija 17 ēnas senatoriem, tiesneša palīgiem un zinātniskajiem padomniekiem.

Aizvadītajā gadā Augstākā tiesa pirmo reizi piedalījās sarunu festivālā LAMPA. Diskusija „Tiesa. Taisnīgums. Tiesneša mugurkauls” bija plaši apmeklēta un guva pozitīvas atsauksmes.

Augstāko tiesu apmeklēja 23 ārvalstu viesu delegācijas.

Augstākās tiesas muzejā notikušas 68 ekskursijas – ārvalstu delegācijām un viesiem, studentu un skolēnu grupām, Latvijas Senāta senatoru pēctečiem, muzeju darbiniekiem, Bāriņtiesu locekļiem, Valsts valodas

centra kolektīvam, Augstākās tiesas jaunajiem darbiniekiem. Esam dalījušies ar savu pieredzi starptautiskā tiesu komunikācijas konferencē Ungārijā, stāstot, kā savu vēsturi izmantojam Augstākās tiesas komunikācijā.

PROJEKTU VADĪBA

Darbu ārējo projektu jomā objektīvi varēs novērtēt ilgākā termiņā, jo darbs pie projektu pieteikumu sagatavošanas projektu konkursos ir laikietilpīgs un rezultāti zināmi pēc ilgāka laika.

Šobrīd galvenais sasniegums ir projekts „Tiesnešu palīgu loma efektīvā Augstākās tiesas darba organizācijā”, kuru finansē Ziemeļvalstu Ministru padome. Projekta ietvaros astoņiem tiesnešu palīgiem no visiem departamentiem bijusi iespēja piedalīties pieredzes apmaiņas vizītēs Islandes, Somijas, Zviedrijas un Norvēģijas Augstākajās tiesās, tiekoties ar šo tiesu tiesnešu palīgiem. Gūta vērtīga pieredze, kā tiek organizēta tiesneša un palīga sadarbība citās valstīs, kā arī ierosme tiesnešu palīgu darba efektīvākai organizēšanai.

Sagatavošanā ir trīs projektu pieteikumi – divi Eiropas Komisijas projektu konkursam, viens – Ārlietu ministrijas projektu konkursam.

Veiksmīgi uzsākts iekšējais projekts darbinieku pieredzes apmaiņas braucieniem uz zemākas instances tiesām. Augstākās tiesas darbinieki guvuši pieredzi un kontaktus Jēlgavas tiesās, Administratīvajā apgabaltiesā, Rīgas rajona tiesas Jūrmalas un Tukuma tiesu namos. Braucieni uzlabojuši sadarbību starp darbiniekiem dažādu instanču tiesās, kā arī starp dažādām Augstākās tiesas struktūrvienībām. Projektu vadītājs koordinēja arī Augstākās tiesas iesaisti sarunu festivālā LAMPA.

Kā iekšējs projekts tika realizēta jaunas dokumentu pārvaldības sistēmas ALS ieviešana, kā arī semināri darbiniekiem par dokumentu noformēšanu tiesā.

KOPSAVILKUMS

Būtiskākie sasniegumi 2019.gadā:

- Pozitīvs Valsts kontroles atzinums par 2018.gadu – finanšu vadības sistēma nodrošina skaidru un patiesu informāciju par Augstākās tiesas finansiālo stāvokli, iekšējā kontroles sistēma nodrošina valsts budžeta līdzekļu izlietošanas efektīvu kontroli;
- Pabeigti telpu remonts, nodrošināti ergonomiskie palīglīdzekļi darba vides uzlabošanai;
- Vidēji par 11% palielināts atalgojums tiesnešu atbalsta personālam – palīgiem, konsultantiem, padomniekiem, tiesas sekretāriem;
- Aktīva dalība starptautiskos projektos – tiesnešu palīgu pieredzes apmaiņas braucieni uz Islandes, Somijas, Zviedrijas un Norvēģijas Augstākajām tiesām;
- Efektīvi personāla saliedēšanas projekti – būtisks nemateriālais motivācijas instruments, kas dod iespēju darbiniekiem labāk izprast tiesas kopējo vīziju, sasniedzamos mērķus, veicināt savstarpēju sadarbību starp struktūrvienībām;
- Optimizēta un vienkāršota dokumentu aprīte, veicot Dokumentu pārvaldības nodaļas

pievienošanu Kancelejai un ieviešot jaunu dokumentu pārvaldības sistēmu ALS;

- Proaktīva komunikācija ar sabiedrību – sarunu festivāls LAMPA, vairāk un plašākas preses relīzes;
- Latvijas uzņēmēju aptauja par informētību un saskarsmi ar Augstāko tiesu – noderīgs materiāls tiesas darba uzlabošanai un efektīvizēšanai;
- Augstākās tiesas datortīkla modernizācija, veicot datortīkla komutatoru nomaiņu un nodrošinot mobilās darbstacijas tiesnešiem un padomniekiem.

Administrācijas prioritātes 2020.gadā:

- Efektīva finanšu vadība, aktualitāte – tiesas darbinieku atalgojuma sistēmas sakārtošana;
- Iekšējās komunikācijas un mikroklimata uzlabošana, savstarpējas sadarbības veicināšana starp struktūrvienībām;
- Individuāla mācību vajadzību analīze, darbinieku motivācija profesionālai attīstībai un mērķu sasniegšanai, vadītāju kompetenču attīstība;
- Sarakstes dokumentu elektroniskā aprīte visā tiesā; ar drošu elektronisko parakstu parakstītu dokumentu skaita palielināšana tiesvedībā;
- Interaktīva materiālu vizualizācija par Latvijas Senātu 1918-1940 Augstākās tiesas muzejā;
- Atjaunotā Senāta 25 gadu jubileja;
- Jauna brošūra par Augstāko tiesu latviešu un angļu valodā;
- Tiesas darbinieku iesaiste starptautiskos projektos.

DISCIPLINĀRTIESA

Ināra GARDA, Disciplinārtiesas priekšsēdētāja

Disciplinārtiesā 2019.gadā:

Ināra GARDA, Andris GUĻĀNS, Vēsma KAKSTE, Ļubova KUŠNIRE, Anita POĻAKOVA, Inguna RADZEVIČA

Disciplinārtiesā 2019.gadā izskatītas sešas sūdzības – par trīs Tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumiem (no kuriem viens par tiesneša atcelšanu no amata), diviem Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas lēmumiem un vienu ģenerālprokurora pavēli par disciplinārsoda piemērošanu. Visos gadījumos lēmumi atstāti negrozīti un sūdzības noraidītas.

Sūdzībās par Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas sniegto negatīvo atzinumu tiesiskumu galvenais problēmjautājums bija saistīts ar tiesas nolēmumu kvalitāti. Proti, ar nemotivētu nolēmumu tiek pārkāptas personas tiesības uz taisnīgu tiesu. Konstatēts, ka atkārtoti tiek pieļautas vienas un tās pašas kļūdas, uz kurām norādīts augstākas instances tiesas nolēmos. Secināts, ka statistikai ir sava vieta tiesneša profesionālās darbības novērtējumā, taču kvantitāte jeb sastādīto nolēmumu skaits nevar prevalēt pār kvalitāti jeb to, cik profesionāli šie nolēmumi taisīti. Tieši nolēmumu saturā atklājas tiesneša profesionālās spējas. Turklāt minētajam rādītājam ir tālāka un plašāka saikne ar tiesību uz taisnīgu tiesu nodrošināšanu.

Izskatītas trīs lietas par Tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumiem.

Viena – par tīšu likuma pārkāpšanu lietas izskatīšanā. Zemesgrāmatu tiesnese pieņēma lēmumu labot kļūdu, kad bija mainījies nekustamā īpašuma īpašnieks. Proti, nostiprināja jaunu tiesību (aizlieguma atzīmi) ar lēmumu par kļūdas labošanu, lai tādā veidā mazinātu nelabvēlīgās sekas, kuras izraisīja viņas nevērība, savlaicīgi likumā noteiktā kārtībā neizlemjot nostiprinājuma lūgumu daļā par aizlieguma atzīmes nostiprināšanu.

Otra – par darba pienākumu nepildīšanu (procesuālā termiņa kavējums sprieduma sastādīšanā). Konstatēts, ka neapdomīga tiesas sēžu nozīmēšana varētu būt viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ tiesnesim radušās grūtības Civilprocesa likumā noteikto termiņu ievērošanā, taču tas neattaisno pieļauto pārkāpumu (neprasme plānot un organizēt savu darbu, noteikt prioritātes). Pirmkārt, tiesneša noslodze nevar tikt atzīta par attaisnojošu iemeslu sprieduma nesagatavošanai ilgstošu laiku (termiņš 2019.gada 2.janvāris, bet sagatavots 13.maijā jau pēc disciplinārlietas ierosināšanas). Otrkārt, netika veikti nekādi pasākumi, lai pēc iespējas ātrāk novērstu pārkāpuma nelabvēlīgās sekas, kas izpaudās lietā iesaistīto personu tiesību uz lietas pabeigšanu saprātīgā termiņā aizskārumā. Treškārt, nav atbalstāms, ka tiesnesis dodas atvaļinājumā, nepabeidzis jau iesāktās lietas (uzreiz pēc slimības bija ieplānots ceļojums uz ārvalstīm).

Trešā – par administratīvo pārkāpumu. Ar noteiktu saturu tika aizpildīta ģenerālklausula „nevainojama reputācija”. Būtiskākais aspekts – sabiedrības cieņas

un uzticēšanās baudīšanas priekšnosacījums – tiesneša rīcības atbilstība likuma, ētikas un morāles normām.

Tiesnese vadīja transportlīdzekli dzērumā (2,93 promiles). Šāda tiesneses rīcība nav savienojama ar tiesneša statusu un neatbilst nevainojamas reputācijas prasībām. Pārkāpums izdarīts ar tiešu nodomu. Disciplinārtiesā atstāja negrozītu lēmumu, ar kuru bija nolemts ierosināt tiesnesi atcelt no amata. Saeima atcēla tiesnesi no amata.

Ģenerālprokurora pavēle par disciplinārsoda piemērošanu bija lietā par prokurora tīšu likuma pārkāpumu, nepareizi kvalificējot izdarīto noziedzīgo nodarījumu kā mazāk smagu, lai gan tas bija acīmredzami smags noziedzīgs nodarījums (vienošanās process).

PERSONU IESNIEGUMI

Disciplinārtiesā saņem personu iesniegumus, kuros lūgts ierosināt disciplinārlietas pret tiesnešiem. 2019.gadā atbildēts uz pieciem iesniegumiem.

Iesniegumus atteikts pieņemt, atbildēs izskaidrojot Disciplinārtiesas kompetenci, disciplinārlietas ierosināšanas kārtību (šādas – trīs atbildes).

Vienā gadījumā atteikts pieņemt sūdzību un, ņemot vērā tajā norādītos apstākļus, sūdzība atbilstoši Trauksmes celšanas likuma 7.panta otrajai daļai pārsūtīta Iekšlietu ministrijai.

No Valsts policijas saņemts pārsūtīts personas iesniegums un lēmums, ar kuru atteikts uzsākt kriminālprocesu un norādīts, ka iesniegums nosūtāms Disciplinārtiesai pārbaudes veikšanai saistībā ar tiesas procesu pamatotību. Šajā gadījumā iesniegums atgriezts iesniedzējam, izskaidrojot disciplinārlietas ierosināšanas kārtību. Valsts policija informēta par Disciplinārtiesas kompetenci un to, ka lēmumā par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu kļūdaini norādīts, ka Disciplinārtiesai jāveic pārbaude saistībā ar tiesas procesu pamatotību.

DISCIPLINĀRTIESAS NOLĒMUMU KLASIFIKATORS

Disciplinārtiesā Augstākajā tiesā tika izveidota 2010.gadā. Deviņos gados uzkrāta pieredze un jau veidojas sava veida Disciplinārtiesas judikatūra. Sadarbībā ar Judikatūras un zinātniski analītisko nodaļu un Komunikācijas nodaļu sagatavots pārskats par Disciplinārtiesas darbu kopš tās izveidošanas – nolēmumu pārskats un klasifikators, norādīti atslēgvārdi, atziņas un piemērotās tiesību normas. Disciplinārtiesas nolēmumu klasifikators pievienots Augstākās tiesas mājaslapā un tiek aktualizēts pēc katra nolēmuma.